

ตถาคตภาสิตา

พุทธภาษิต

ธมฺมา อายุสุตฺตา

ธรรมเป็นเหตุให้..อายุยืน

แสดงธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว

โดย

สมเกียรติ แสงวัฒนาโรจน์ พ.บ.

พฤษภาศิต ธรรมเป็นเหตุให้..อายุยืน

รวบรวมพฤษภาศิต โดย : สมเกียรติ แสงวัฒนาโรจน์ พ.บ.

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘ จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

ISBN 978-616-507-102-4

ออกแบบ/จัดพิมพ์โดย

สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน

๓๖/๖ ซอยประดิพัทธ์ ๑๐ ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๑๘-๔๗๑๐ โทรสาร ๐-๒๒๗๑-๑๘๐๖, ๐-๒๒๗๘-๐๑๗๐

www.thaihealthbook.com e-mail : info@thaihealthbook.com

แยกสี/พิมพ์ที่ : พิมพ์ดี, สมุทรสาคร

สารบัญ

หน้า

คำนำก่อนอ่าน.....	๗
ธรรมเป็นเหตุให้อายุสั้น/อายุยืน	๘
ผู้ไม่ทำ/ผู้ทำความสบายแก่ตนเอง และ	
ไม่รู้จัก/รู้จักประมาณในสิ่งที่สบาย	๑๓
• ไม่ทำความสบาย ไม่รู้ประมาณในความสบาย..	
เป็นผู้พยาบาลได้ยาก เวลาเจ็บป่วย	๑๔
• ทำความสบาย รู้ประมาณในความสบาย..	
เป็นผู้พยาบาลได้ง่าย เวลาเจ็บป่วย.....	๑๖
• ทราบสิ่งสบายไม่สบาย นำสิ่งไม่สบายออก	
นำสิ่งสบายเข้า..ควรเป็นผู้พยาบาลผู้ป่วย	๑๗
• ผู้ได้ฉาน(จากสมาธิ)ฉลาดตั้งมั่นและสบายในสมาธิ	
เป็นเลิศ..ดีกว่า อีก ๓ จำพวก.....	๑๙
• ผู้ได้ฉานฉลาดเข้าสมาธิและสบายในสมาธิ..	
เป็นผู้เลิศ..ดีกว่า อีก ๓ จำพวก	๒๐
• ผู้ได้ฉานเพียรติดต่อกันในสมาธิ	
และสบายในสมาธิ..เป็นผู้เลิศ..ดีกว่าอีก ๓ จำพวก.....	๒๑
• ผู้กระทำความสบาย..เป็นผู้ควรเพื่อบรรลुकำลังในสมาธิ	๒๒
• ไม่ทำความสบาย...	
ไม่ควรเพื่อถึงความเป็นผู้ควรรู้เห็นในคุณวิเศษ	๒๓
บริโภคนิสัยที่ย่อยยาก/ย่อยง่าย	๒๕
• บริโภคนิสัยที่หยาบ ไม่มีใครย่อยไปด้วยดี	
นอกจากพระพุทธเจ้า	๒๖

- อานิสงส์ในการเดินจงกรม..
อาหารที่กินดื่มเคี้ยวลิ้มแล้วยอมย่อยไปโดยดี.....๒๗
- ผู้เที่ยวในกาลไม่สมควร/สมควร ๒๘**
- ไม่พึงเที่ยวในเวลาวิกาล ด้วยธรรมเป็นเครื่องข้อ(สงค)
ยอมข้อผู้เที่ยวไปในเวลาอันไม่ควร ๓๐
- ผู้ไม่ประพฤติ/ประพฤติ เพียงดังพรหม..... ๓๑**
- ประพฤติธรรมเป็นข้าศึกของพรหมจรรย์..
อนุญาตให้ขับไล่สามเณร ๓๒
- ไม่ใช่พรหมจรรย์แต่ปฏิญาณว่าเป็นพรหมจรรย์..จักต้องไปอบาย ๓๓
- ประพฤติผิด/งดเว้นการประพฤติ
ผิดพรหมจรรย์ (มรรค ๘)...เกิดในนรก/สวรรค์ ๓๕
- ดำรงชีพด้วยการประพฤติผิดพรหมจรรย์/
ประพฤติผิดในกาม..เกิดในนรก ๓๗
- อพรหมจรรย์(ประพฤติผิดในกาม)..ยอมเกิดในนรก ๓๘
- ทุศีล/มีศีล ๔๐**
- ปาณาติบาต วิชาภอย่างเบาที่สุดยอมเป็นผู้มีอายุสั้น..... ๔๑
- ข้อปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีอายุสั้น คือ
ปาณาติบาต เข้มโหด มือเปื้อนเลือด ๔๒
- ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีอายุยืน(ที่ช้ายุโก) คือ
ละ/เว้นขาดจากปาณาติบาต..... ๔๓
- ผู้ถือศีล ๕ ชื่อว่าให้ความไม่มีภัย ให้ความไม่มีเวร
ให้ความไม่เบียดเบียนแก่สัตว์หาประมาณมิได้..... ๔๔
- ปณิธานิ ทานานิ มหาทานานิ ทาน ๕ ประการนี้เป็นมหาทาน ๔๕
- ความไม่เดือดร้อนเกิดขึ้นแก่ ผู้มีศีล
สมบุรณ์ด้วยศีลเป็นธรรมดา ๔๗
- โทษแห่งศีลวิบัติของคนทุศีล..... ๔๘

- อานิสงส์แห่งศีลสมบัติของคนมีศีล.....๔๙
- หญิงมีกำลังคือรูป โภคะ ญาติ บุตร และ ศีล
ถ้ามีศีล..ญาติให้อยู่ในสกุล ไม่ให้พินาศ.....๕๐
- หญิงผู้มีศีล ๕ เป็นผู้สามารถอยู่ครองเรือน.....๕๒
- การอยู่ร่วม ๔ ประการ
ชาย ฆี/เทวดา อยู่ร่วมกับ หญิง ฆี/เทวดา.....๕๓
- รู้ฐานะ ๔ ฟังรู้ด้วยฐานะ ๔ :
ศีล รู้ได้ด้วย อยู่ร่วม กาลนาน มนสิการ และปัญญา๕๔
- ศีล รู้ได้ด้วย อยู่ร่วม กาลนาน มนสิการและปัญญา :
อยู่ร่วมย่อมรู้ว่า ศีล ขาด ทะลุ ต่างพร้อม ติดต่อใหม่.. ?.....๕๕
- ละภยเวร ๕ ประการ เรียกว่า มีศีลเข้าถึงสุดติ๕๖
- โทษคนทุศีล ๕ ประการ.....๕๗
- อานิสงส์คนมีศีล ๕ ประการ๕๘
- สันโดษปัจฉัยสี่ ศรัทธา ศีล วิริยะ ปัญญา
พึงหวังความเจริญในกุศลธรรม ไม่เสื่อม๕๙
- ความปรารถนาอันชั่วช้า (ทุศีลแต่อยากให้คนรู้ว่า มีศีล)
พึงเห็นด้วยปัญญาแล้วจะได้๖๑
- ทุสสีโล/สีลวา ทุศีล/มีศีล.....๖๒
- ปาปमितโต มีมิตรเลวทราม / กุลยานमितโต มีมิตรดีงาม.....๖๓**
- ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา เรียกว่า กัลยานมิตร.....๖๔
- ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา
เป็นไปเพื่อประโยชน์ความสุขในกายหน้า๖๕
- ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา
เป็นไปเพื่อประโยชน์ความสุขในกายหน้า๖๖
- ความถึงพร้อม ๘ ประการ
นำประโยชน์ในปัจจุบันและสุขในกายหน้า๖๗

- เสพคบ นั้งใกล้ ประพฤติตาม
“มิตรดี สหายดี เพื่อนดี” บำเพ็ญศีลให้สมบูรณ์ได้..... ๖๘
- โภคทรัพย์ที่เกิดโดยชอบ ย่อม เสื่อม/ย่อมเจริญ ๔ ประการ..... ๗๐
- ผู้มีมิตรชั่ว/มิตรดี เป็น/ไม่เป็นความเสื่อม ๗๑
- ทุศีล/มีศีล...เจริญงอกงามในธรรมวินัย
ไม่เป็น/เป็นฐานะที่มีได้ ๗๒
- พุทธภาษิต สรุปรุ ธรรมเป็นเหตุให้อายุยืน ๗ ประการ ๗๓**
- พุทธภาษิต อายุยืน**
- ผู้ให้โภชนะ ชื่อว่าให้อายุ ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งอายุ(อายุยืน)..... ๗๔
- ผู้ให้โภชนะ ชื่อว่าให้อายุ วรรณะ สุข กำดั่ง
ปฏิภาณ ย่อมอายุยืน มียศ ๗๖
- โภคะ ยศพร้อมด้วยญาติมิตรสหาย รักษาอายุให้ยั่งยืน
ตายแล้วไปสูคติเป็นธรรมที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ
หาได้ยากในโลก ๗๘
- ไม่ตั้งอยู่ในธรรม...อายุสั้น..อาพาธมาก ตั้งอยู่ในธรรม...
อายุยืน..อาพาธน้อย ๘๐
- พุทธภาษิต พระสูตรเพิ่มเติม: ย่อง่าย ย่อไปด้วยดี..... ๘๒**
- ธาตุไฟ คือ ธาตุที่เป็นเหตุให้อาหารย่อยไปด้วยดี..... ๘๓
- ข้าวปายาสที่เหลือจากการบูชา ขับด้วยคาถา ไม่ย่อยไปด้วยดี ๘๔

คำนำก่อนอ่าน

- พุทธภาษิต หรือ พุทธศาสนา คือ คำสอนที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ อ่านได้จากพระไตรปิฎกในส่วนที่เป็นคำพูดของพระพุทธเจ้า(พุทธวจน)
- พระไตรปิฎกที่อ้างอิงในหนังสือเล่มนี้ คือ ฉบับบาลีสยามรัฐ(ร. ๗) และฉบับหลวง(ร.๙) จากโปรแกรม e-tipitaka (etipitaka.com) ตัวเลขตัวแรกคือเล่มที่..ทับ ตัวเลขตัวหลังคือข้อที่.. เช่น [สยามรัฐ ๑๒/๓๔] หมายถึง จากพระไตรปิฎก ฉบับบาลีสยามรัฐ เล่มที่ ๑๒ ข้อที่ ๓๔
- บาลีเป็นภาษาที่เสียงคำที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ แปลเป็นภาษาไทยให้คนไทยอ่านได้ ตามสำนวนการแปล
- พุทธภาษิตทั้งภาษาบาลีและไทยจะเป็นตัวเน้น(ตัวเข้ม) คำในวงเล็บสีจางจะเป็นคำแปลไทยจากพจนานุกรม ปทานุกรม บาลีไทยฯ เช่น ปทานุกรมบาลี ไทย อังกฤษ สันสกฤต ฉบับพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ
- อ่าน ศึกษาพุทธภาษิต หรือพุทธวจน จะไม่เข้าใจคำศัพท์บางคำ หรือเนื้อความบางเรื่อง ก็ให้อ่านเท่าที่เข้าใจ หรืออ่านซ้ำ หรือปรึกษาผู้รู้การแปลบาลีเป็นภาษาไทย หรือผู้ที่ศึกษาและปฏิบัติตามพุทธวจน (website: watnapp.com)
- มีข้อเสนอแนะ คำถาม ปัญหา หรือ อื่น ๆ ติดต่อได้ที่ Somkiat.s@chula.ac.th

ธมฺมา อายุสฺสา
ธรรมเป็นเหตุให้อายุยืน
ธมฺมา อนายุสฺสา
ธรรมเป็นเหตุให้อายุสั้น

[สยามรัฐ/ฉบับหลวง ๒๒/๑๒๕-๑๒๖]

ธรรม ๕ ประการเป็นเหตุให้อายุสั้น

[สยามรัฐ ๒๒/๑๒๕]

ปณฺฑิเม ภิกฺขเว ธมฺมา
อนายุสฺสา กตเม ปญฺจ

อสปฺปาเย มตฺตํ น ชานาติ
อปริณตโกซี จ โหติ

อกาลจาริ จ

อพฺรหฺมจาริ จ

อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ ธมฺมา
อนายุสฺสา ฯ

[ฉบับหลวง ๒๒/๑๒๕]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม

๕ ประการนี้ เป็นเหตุให้อายุสั้น
๕ ประการ (๕ ประการ) เป็นไฉน คือ

บุคคลไม่เป็นผู้ทำความสบาย

แก่ตนเอง ๑

ไม่รู้จักประมาณในสิ่งที่สบาย ๑

บริโภคสิ่งที่ย่อยยาก ๑

เป็นผู้เที่ยวในกาลไม่สมควร ๑

ไม่ประพฤติเพียงดังพรหม ๑

ดูกรภิกษุทั้งหลาย

ธรรม ๕ ประการนี้แล เป็นเหตุให้
อายุสั้น ฯ...

ธรรม ๕ ประการเป็นเหตุให้อายุยืน

[สยามรัฐ ๒๒/๑๒๕]

ปณฺจิเม ภิกฺขเว ธมฺมา
อายุสฺสา กตฺเม ปณฺจ

สปปายการี โหติ

สปปาเย มตฺตํ ชานาติ

ปริณตโกซี จ โหติ

กาลจารี จ

พฺรหฺมจารี จ

อิเม โข ภิกฺขเว ปณฺจ ธมฺมา

อายุสฺสาติ ฯ

[ฉบับหลวง ๒๒/๑๒๕]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๕
ประการนี้ เป็นเหตุให้อายุยืน
& ประการเป็นไฉน คือ

บุคคลเป็นผู้ทำความสบายแก่

ตนเอง ๑

รู้จักประมาณในสิ่งที่สบาย ๑

บริโภคสิ่งที่ย่อยง่าย ๑

เป็นผู้เที่ยวในกาลสมควร ๑

เป็นผู้ประพฤติเพียงดังพรหม ๑

ดูกรภิกษุทั้งหลาย

ธรรม ๕ ประการนี้แล

เป็นเหตุให้อายุยืน ฯ

ธรรม ๕ ประการเป็นเหตุให้อายุสั้น

[สยามรัฐ ๒๒/๑๒๖]

ปณฺฑิเม ภิกฺขเว ฌมฺมา
อนายุสฺสา กตฺเม ปญฺจ

อสุปฺปายการี โหติ

สฺปฺปาเย มตฺตํ น ชานาติ

อปริณตโกซี จ โหติ

ทุสฺสีโล จ

ปาปมิตฺโต จ

อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ

ฌมฺมา อนายุสฺสา ฯ

[ฉบับหลวง ๒๒/๑๒๖]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม

๕ ประการนี้แล เป็นเหตุให้อายุสั้น

๕ ประการเป็นไฉน คือ

บุคคลย่อมนำกระทำความ

สบายแก่ตนเอง ๑

ไม่รู้จักประมาณในสิ่งที่สบาย ๑

บริโภคสิ่งที่ย่อยยาก ๑

เป็นคนทู่ศีล ๑

มีมิตรเลวทราม ๑

ดูกรภิกษุทั้งหลาย

ธรรม ๕ ประการนี้แล

เป็นเหตุให้อายุสั้น ฯ

ธรรม ๕ ประการเป็นเหตุให้อายุยืน

[สยามรัฐ ๒๒/๑๒๖]

ปณฺฑิเม ภิกฺขเว ธมฺมา อายุสฺสา กตฺเม ปณฺจ

สปปายการี โหติ

สปปายเย มตฺตํ ชานาติ

ปริณตโกซี จ โหติ

สีลวา จ

กฺลฺยาณมิตฺโต จ

อิเม โข ภิกฺขเว ปณฺจ

ธมฺมา อายุสฺสาติ ฯ

[ฉบับหลวง ๒๒/๑๒๖]

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๕
ประการนี้ เป็นเหตุให้อายุยืน
๕ ประการเป็นไฉน คือ

บุคคลย่อมเป็นผู้ทำความสบาย

แก่ตนเอง ๑

รู้จักประมาณในสิ่งที่สบาย ๑

บริโภคสิ่งที่ย่อยง่าย ๑

เป็นผู้มีศีล ๑

มีมิตรดีงาม ๑

ดูกรภิกษุทั้งหลาย

ธรรม ๕ ประการนี้แล

เป็นเหตุให้อายุยืน ฯ

อสปุบายการี/สปุบายการี
ผู้ไม่ทำ/ผู้ทำ ความสบายแก่ตนเอง
สปุบายะ มตฺตํ น ชานาติ/
สปุบายะ มตฺตํ ชานาติ
ไม่รู้จัก/รู้จัก ประมาณในสิ่งทีสบาย

ไม่ทำความสบาย ไม่รู้ประมาณในความสบาย.. เป็นผู้พยาบาลได้ยาก เวลาเจ็บป่วย

[ฉบับหลวง ๕/๑๖๖]... คุณกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอาพาธ(ป่วย) ที่ประกอบด้วยองค์ ๕ เป็นผู้พยาบาลได้ยาก คือ ไม่ทำความสบาย (สปปายการี โหติ) ๑ ไม่รู้ประมาณในความสบาย(สปปายะมตตํ น ชานาติ) ๑ ไม่ฉันทา ๑ ไม่บอกอาการไข้ตามจริงแก่ผู้พยาบาลที่มุ่งประโยชน์ คือ ไม่บอกอาการไข้ที่กำลังกำเริบ(มากขึ้น)ว่ากำเริบ อาการไข้ที่ทุเลา(น้อยลง) ว่าทุเลา อาการไข้ที่ทรงอยู่ว่าทรงอยู่(เหมือนเดิม) ๑ มีนิสัยเป็นคนไม่อดทนต่อทุกขเวทนา(ความรู้สึกทุกข์)ที่เกิดปรากฏในร่างกาย อันกล้าแข็ง รุนแรงไม่เป็นที่ยินดี ไม่เป็นที่พอใจ อันจะพละชีวิตเสีย(แทบตาย) ๑ คุณกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอาพาธที่ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้พยาบาลได้ยาก.

คุณกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอาพาธที่ประกอบด้วยองค์ ๕ เป็นผู้พยาบาลได้ง่าย คือ ทำความสบาย (สปปายการี โหติ) ๑ รู้ประมาณในความสบาย(สปปายะมตตํ ชานาติ) ๑ ฉันทา ๑ บอกอาการป่วยไข้ตามจริงแก่ผู้พยาบาลที่มุ่งประโยชน์ คือบอกอาการไข้ที่กำลังกำเริบว่ากำเริบ อาการไข้ที่ทุเลาว่าทุเลา อาการไข้ที่

ทรงอยู่ว่าทรงอยู่ ๑ มีนิสัยเป็นคนอดทนต่อทุกขเวทนา อันกล้า
แข็ง รุนแรง ไม่เป็นที่ยินดี ไม่เป็นที่พอใจ อันจะพละชีวิตเสีย ๑
ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอาพาธที่ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้
ผู้พยาบาลได้ง่าย...

ทำความสบาย รู้ประมาณในความสบาย.. เป็นผู้พยาบาลได้ง่าย เวลาเจ็บป่วย

[ฉบับหลวง ๒๒/๑๒๓] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุใช้ประกอบด้วย ธรรม ๕ ประการ ย่อมเป็นผู้พยาบาลยาก ธรรม ๕ ประการเป็น ใจน คือ ภิกษุใช้ยอมไม่ทำความสบาย(อสปายการี โหติ) ๑ ไม่รู้ จักประมาณในสิ่งสบาย(สปปาเย มตตํ น ชานาติ) ๑ ไม่ฉันยา ๑ ไม่บอกอาพาธที่มีอยู่ตามความเป็นจริงแก่ผู้พยาบาลที่ ปรารถนาประโยชน์ เช่นไม่บอกอาพาธที่กำเริบว่ากำเริบ ไม่บอก อาพาธที่ทุเลว่าทุเลา ไม่บอกอาพาธที่ทรงอยู่ว่ายังทรงอยู่ ๑ ไม่ อดทนต่อทุกข์เวทนาที่เกิดขึ้นในร่างกายอันกล้าแข็ง เผ็ดร้อน ไม่ เป็นที่พอใจ สามารถปลิตชีพให้ดับสูญ ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุใช้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล ย่อมเป็นผู้พยาบาล ยาก ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุใช้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมเป็นผู้พยาบาลง่าย ธรรม ๕ ประการเป็น ใจน คือ ภิกษุใช้ ยอมทำความสบาย ๑ รู้จักประมาณในสิ่งสบาย ๑ ฉันยา ๑ บอก อาพาธตามความเป็นจริงแก่ผู้พยาบาลที่ปรารถนาประโยชน์ เช่นบอกอาพาธที่กำเริบว่ากำเริบ บอกอาพาธที่ทุเลว่าทุเลา บอกอาพาธที่ทรงอยู่ว่ายังทรงอยู่ ๑ เป็นผู้อดทนต่อทุกข์เวทนา ที่เกิดขึ้นในร่างกายอันกล้าแข็ง เผ็ดร้อน ไม่เป็นที่พอใจ สามารถ ปลิตชีพให้ดับสูญ ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุใช้ประกอบด้วย ธรรม ๕ ประการนี้แล ย่อมเป็นผู้ พยาบาลง่าย ฯ

ทราบสิ่งสบายไม่สบาย นำสิ่งไม่สบายออก นำสิ่งสบายเข้า..ควรเป็นผู้พยาบาลผู้ป่วย..

[ฉบับหลวง ๒๒/๑๒๔] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้พยาบาลภิกษุไข้ ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ไม่ควรเป็นผู้พยาบาลภิกษุไข้ ธรรม ๕ ประการเป็นไฉน คือ ภิกษุผู้พยาบาลเป็นผู้ไม่สามารถ เพื่อจัดยา ๑ ไม่ทราบสิ่งสบายและไม่สบาย นำสิ่งไม่สบายเข้าไป ให้ นำสิ่งสบายออกไป(สປປายาสປປายํ น ชานาติ อสປປายํ อุปนาเมติ สປປายํ อปนาเมติ) ๑ เป็นผู้เพ่งอามิษ(ของล่อใจ) พยาบาล ไม่เป็นผู้มีเมตตาจิตพยาบาล ๑ เป็นผู้มั่งรังเกียจเพื่อ นำออกซึ่งอุจจาระ ปัสสาวะ อาเจียร หรือน้ำลาย ๑ ไม่สามารถ จะชี้แจงให้ภิกษุไข้สมาทาน(รับเอาเป็นข้อปฏิบัติ) อาจหาญ ร่าเริง ด้วยธรรมิกถา(การกล่าวธรรม)โดยกาลอันสมควร ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้พยาบาลภิกษุไข้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล ไม่ควรเป็นผู้พยาบาลภิกษุไข้ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้พยาบาลภิกษุไข้ประกอบด้วย ธรรม ๕ ประการ ควรเป็นผู้พยาบาลภิกษุไข้ ธรรม ๕ ประการ เป็นไฉน คือ ภิกษุผู้พยาบาลยอมเป็นผู้สามารถเพื่อจัดยา ๑ ทราบสิ่งสบายและไม่สบาย นำสิ่งไม่สบายออกไป นำสิ่งสบาย เข้ามาให้ ๑ เป็นผู้มีเมตตาจิตพยาบาล ไม่เป็นผู้เพ่งอามิษ พยาบาล ๑ ไม่รังเกียจเพื่อ นำออกซึ่งอุจจาระ ปัสสาวะ อาเจียร

หรือน้ำลาย ๑ เป็นผู้สามารถเพื่อชี้แจงให้ภิกษุใช้สมาทาน
อาจหาญ ร่าเริง ด้วยธรรมีกถาโดยกาลอันสมควร ๑ ดูกรภิกษุ
ทั้งหลาย ภิกษุผู้พยาบาลภิกษุไข้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ
นี้แล ควรเป็นผู้พยาบาลภิกษุไข้ ฯ

ผู้ได้ฌาน(จากสมาธิ) ฉลาดตั้งมั่นและสบายในสมาธิ เป็นเลิศ..ดีกว่า อีก ๓ จำพวก

[ฉบับหลวง ๑๗/๕๙๕ สยามรัฐ ๑๗/๕๙๕] พระนครสวรรค์ถี. ดุกรภิกษุ
ทั้งหลาย ผู้ได้ฌาน(สมาธิ) ๔ จำพวกนี้. ๔ จำพวกเป็นไหน? คือ
ผู้ได้ฌานบางคนในโลกนี้ เป็นผู้ฉลาดในการตั้งจิตมั่นในสมาธิ
แต่ไม่กระทำความสบายในสมาธิ(สมาธิสมาธิ สสมาธิกุสโล โหติ น
สมาธิสมาธิ สปปายการี) ๑. บางคนกระทำความสบายในสมาธิ แต่
ไม่ฉลาดในการตั้งจิตมั่นในสมาธิ ๑. บางคนไม่ฉลาดในการตั้ง
จิตมั่นในสมาธิ และไม่กระทำความสบายในสมาธิ ๑. บางคน
ฉลาดในการตั้งจิตมั่นในสมาธิ และกระทำความสบายในสมาธิ
๑. ใน ๔ จำพวกนั้น ผู้ได้ฌานที่ฉลาดในการตั้งจิตมั่นในสมาธิ
และกระทำความสบายในสมาธิ(สมาธิสมาธิ สสมาธิกุสโล จ สสมาธิสมาธิ
สปปายการี จ). นับว่าเป็นเลิศ ประเสริฐที่สุด เป็นประธาน สูงสุด
และดีกว่าผู้ได้ฌานทั้ง ๔ จำพวกนั้น เปรียบเหมือนนมสดเกิด
จากแม่โค นมส้มเกิดจากนมสด ฯลฯ

ผู้ได้ฉันทนฉลาดเข้าสมาธิ และสบายในสมาธิ.. เป็นผู้เลิศ..ดีกว่า อีก ๓ จำพวก

[ฉบับหลวง ๑๗/๖๐๔ สยามรัฐ ๑๗/๖๐๓] พระนครสวรรค์ถี. ดุกรภิกษุ
ทั้งหลาย ผู้ได้ฉันทน ๔ จำพวกนี้. ๔ จำพวกเป็นไหน? คือ ผู้ได้
ฉันทนบางคนในโลกนี้ เป็นผู้ฉลาดในการเข้าสมาธิ แต่ไม่กระทำ
ความสบายในสมาธิ ๑. บางคนกระทำความสบายในสมาธิ แต่
ไม่ฉลาดในการเข้าสมาธิ ๑. บางคนไม่ฉลาดในการเข้าสมาธิ
และไม่กระทำความสบายในสมาธิ ๑. บางคนฉลาดในการเข้า
สมาธิ และกระทำความสบายในสมาธิ ๑. ใน ๔ จำพวกนั้น ผู้ได้
ฉันทนที่ฉลาดในการเข้าสมาธิ และกระทำความสบายใน
สมาธิ(สมาธิสมาธิ สมาบัติตฤสโล จ โหติ สมาธิสมาธิ สปปายการิ จ).
นับว่าเป็นผู้เลิศ ประเสริฐที่สุด เป็นประธาน สูงสุด และดีกว่าผู้
ได้ฉันทนทั้ง ๔ จำพวกนั้น เปรียบเหมือนนมสดเกิดจากแม่โค
นมส้มเกิดจากนมสด ฯลฯ

ผู้ได้ฌานเพียรติดต่่อในสมาธิ และสบายในสมาธิ..เป็นผู้เลิศ..ดีกว่า อีก ๓ จำพวก

[ฉบับหลวง ๑๗/๖๑๒ สยามรัฐ ๑๗/๖๑๑] พระนครสวรรค์ถี. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ผู้ได้ฌาน ๔ จำพวกนี้. ๔ จำพวกเป็นไฉน? คือ ผู้ได้ฌานบางคนในโลกนี้ เป็นผู้กระทำความเพียร(พยายาม)เป็นไปติดต่่อในสมาธิ แต่ไม่กระทำความสบายในสมาธิ ๑. บางคนกระทำความสบายในสมาธิ แต่ไม่กระทำความเพียรเป็นไปติดต่่อในสมาธิ ๑. บางคนไม่กระทำความเพียรเป็นไปติดต่่อในสมาธิ และไม่กระทำความสบายในสมาธิ ๑. บางคนกระทำความเพียรเป็นไปติดต่่อในสมาธิ และกระทำความสบายในสมาธิ ๑. ใน ๔ จำพวกนั้น ผู้ได้ฌานที่กระทำความเพียรเป็นไปติดต่่อในสมาธิ และกระทำความสบายในสมาธิ. นับว่าเป็นผู้เลิศ ประเสริฐที่สุด เป็นประธาน สูงสุด และดีกว่าผู้ได้ฌานทั้ง ๔ จำพวกนั้น เปรียบเหมือนนมสดเกิดจากแม่โค นมส้มเกิดจากนมสด เนยข้นเกิดจากนมส้ม เนยใสเกิดจากเนยข้น หัวเนยใสเกิดจากเนยใส หัวเนยใสเขากล่าวว่าเป็นเลิศ ฉันใด ผู้ได้ฌานที่ กระทำความเพียรเป็นไปติดต่่อในสมาธิ และกระทำความสบายในสมาธิ(สมาธิสุมี สาทจจการี จ สมาธิสุมี สปปายการี จ). ก็นับว่าเป็นผู้เลิศ ประเสริฐที่สุด เป็นประธาน สูงสุด และดีกว่าผู้ได้ฌานทั้ง ๔ จำพวกนั้น ฉันนั้นเหมือนกัน.

ผู้กระทำความสบาย.. เป็นผู้ควรเพื่อบรรลุกำลังในสมาธิ

[ฉบับหลวง ๒๒/๓๔๓] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๖ ประการ ย่อมเป็นผู้ไม่ควรเพื่อบรรลุผลภาพ(กำลัง)ในสมาธิ ธรรม ๖ ประการเป็นไฉน คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ไม่ฉลาดในการเข้าสมาธิ ๑ เป็นผู้ไม่ฉลาดในการตั้งอยู่แห่งสมาธิ ๑ เป็นผู้ไม่ฉลาดในการออกแห่งสมาธิ ๑ เป็นผู้ไม่กระทำความเอื้อเพื่อ ๑ ไม่กระทำติดต่อกัน ๑ ไม่กระทำความสบาย(อสปายการี จ) ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๖ ประการนี้แล ย่อมเป็นผู้ไม่ควรเพื่อบรรลุผลภาพในสมาธิ ๕

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๖ ประการ ย่อมเป็นผู้ควรเพื่อบรรลุผลภาพในสมาธิ ธรรม ๖ ประการเป็นไฉน คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเป็นผู้ฉลาดในการเข้าสมาธิ ๑ เป็นผู้ฉลาดในการตั้งอยู่แห่งสมาธิ ๑ เป็นผู้ฉลาดในการออกแห่งสมาธิ ๑ เป็นผู้กระทำความเอื้อเพื่อ ๑ เป็นผู้กระทำติดต่อกัน ๑ เป็นผู้กระทำความสบาย(สปายการี จ) ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๖ ประการนี้แล ย่อมเป็นผู้ควรเพื่อบรรลุผลภาพในสมาธิ ๕

ไม่ทำความสบาย... ไม่ควรเพื่อถึงความเป็นผู้ควรรู้เห็น ในคุณวิเศษ

[ฉบับหลวง ๒๒/๓๔๒] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๖ ประการ ย่อมไม่เป็นผู้ควรเพื่อถึงความเป็นผู้ควรเป็นพยาน(ผู้รู้เห็น)ในคุณวิเศษนั้นๆ ในเมื่อเหตุมีอยู่ ธรรม ๖ ประการเป็นไฉนคือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมไม่ทราบชัดตามเป็นจริงว่า ธรรมเหล่านี้เป็นไปในส่วนแห่งความเสื่อม ๑ ย่อมไม่ทราบชัดตามเป็นจริงว่า ธรรมเหล่านี้เป็นไปในส่วนแห่งความดำรงอยู่ ๑ ย่อมไม่ทราบชัดตามเป็นจริงว่า ธรรมเหล่านี้เป็นไปในส่วนแห่งคุณวิเศษ ๑ ย่อมไม่ทราบชัดตามเป็นจริงว่า ธรรมเหล่านี้เป็นไปในส่วนแห่งการชำแรกกิเลส(แทรกแหวกสิ่งที่ทำให้ใจเศร้าหมอง) ๑ เป็นผู้ไม่กระทำความเอื้อเพื่อ ๑ ไม่กระทำความสบาย(อสปายการี ๑) ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๖ ประการนี้แล ย่อมเป็นผู้ไม่ควรเพื่อถึงความเป็นผู้ควรเป็นพยานในคุณวิเศษนั้นๆ ในเมื่อเหตุมีอยู่ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๖ ประการ ย่อมเป็นผู้ควรเพื่อถึงความเป็นผู้ควรเป็นพยานในคุณวิเศษนั้นๆ ในเมื่อเหตุมีอยู่ ธรรม ๖ ประการเป็นไฉน คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมทราบชัดตามเป็นจริงว่า ธรรมเหล่านี้เป็นไปในส่วนแห่งความเสื่อม ๑ ย่อมทราบชัดตามเป็นจริงว่า ธรรมเหล่านี้เป็นไปในส่วนแห่งความดำรงอยู่ ๑ ย่อมทราบชัดตามเป็นจริง

ว่า ธรรมเหล่านี้ เป็นไปในส่วนแห่งการซ้ำแรกกิเลส ๑ เป็นผู้
กระทำความเอื้อเพื่อ ๑ เป็นผู้กระทำความสบาย(สปปายการี จ)
๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๖ ประการนี้แล
ย่อมเป็นผู้ควรเพื่อถึงความเป็นผู้ควรเป็นพยานในคุณวิเศษ
นั้นๆ ในเมื่อเหตุมีอยู่ ฯ

อปริณตโกสี
บริโภาคสิ่งที่ย่อยยาก
ปริณตโกสี
บริโภาคสิ่งที่ย่อยง่าย

บริโศกสุกรมัททวะ ไม่มีใครย่อไปด้วยดี นอกจากพระพุทธเจ้า

[สยามรัฐ ๑๐/๑๑๗]...อถโข ภควา จุนท์ กมมารปุตต์ อามนุเตสิ
ยนุเต จุนท สุกรมททว อวสิฏฐันตฺ สโพเก นิขณาหิ นาหนตฺ จุน
ท ปสฺสามิ สเทวก โลเก สมารเก สพรหมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิ
ยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย ยสฺส ตฺ ปริภูตฺตฺ สมมา ปริณามํ คจฺเจย
ย อญฺญตร ตถาคตฺสฺสชาติ ฯ

[ฉบับหลวง ๑๐/๑๑๗]...ดูกรนายจุนทะ ท่านจงฟังสุกรมัททวะ(สุกร
แปลว่า หมู มททว แปลว่า อ่อนโยน)ที่ยังเหลือเสียนในหลุม เรายัง
ไม่เห็นบุคคลในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลกในหมู่
สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาและ มนุษย์ซึ่งบริโศกสุกร
มัททวะนั้นแล้ว จะพึงให้ย่อไปด้วยดีได้ นอกจากตถาคต

อานิสงส์ในการเดินจงกรม.. อาหารที่กินดื่มเคี้ยวลิ้มแล้ว ยอมย่อยไปโดยดี

[สยามรัฐ ๒๒/๒๕๙] ปณฺจิเม ภิกฺขเว จงฺกเม อานิสฺสา กตเม ปณฺจ
อทฺธานกฺขโม โหติ ปธานกฺขโม โหติ อปฺปาพาโห โหติ อสิตํ ปิตํ
ชายิตํ สายิตํ สมฺมาปริณามํ คจฺจติ จงฺกมาธิคฺโต สมฺมาธิ จิรญฺฐิติ
โก โหติ อิเม โข ภิกฺขเว ปณฺจ จงฺกเม อานิสฺสาติ ฯ

[ฉบับหลวง ๒๒/๒๕๙] ดูกรภิกษุทั้งหลาย อานิสงส์(ผลบุญ)ในการ
จงกรม(เดินโดยมีสติการระลึกกำกับ) ๕ ประการนี้ ๕ ประการเป็น
ไฉน คือ

ภิกษุผู้เดินจงกรมยอมเป็นผู้อดทนต่อการเดินทางไกล ๑

ยอมเป็นผู้อดทนต่อการบำเพ็ญเพียร ๑

ยอมเป็นผู้มีอาพาธ(เจ็บป่วย)น้อย ๑

อาหารที่กิน ดื่ม เคี้ยว ลิ้มแล้วยอมย่อยไปโดยดี ๑

สมาธิที่ได้เพราะการเดินจงกรมยอมตั้งอยู่ได้นาน ๑

ดูกรภิกษุทั้งหลาย อานิสงส์ในการเดินจงกรม ๕ ประการนี้แล ฯ

อภิลการี
ผู้เทียวในกาลไม่สมควร
กาลการี
ผู้เทียวในกาลสมควร

วิกิเล น จรนุติ พุทุธา
ท่านผู้รู้ทั้งหลาย ย่อมไม่เที่ยวไปในเวลาวิกาล
(ผิดเวลา หมายถึง เวลาค้ำคืน)

[สยามรัฐ/ฉบับหลวง ๒๕/๓๓๓]

ไม่ฟังเที่ยวในเวลาวิกาล ด้วยธรรมเป็นเครื่องข้อง(สงค) ย่อมข้องผู้เที่ยวไปในเวลาอันไม่ควร

[สยามรัฐ ๒๕/๓๓๓].. สุนาถ เม ภิกขโว สาวยามิ โว ธมมံ ฐุตํ ตณฺจ จราถ สพุเพ อิริยาปถํ ปพฺพชิตานุโลมิกํ เสเวถ นํ อตฺตทสฺสี มติมา ฯ โน เว วิกาเล วิจเรยฺย ภิกฺขุ คาเม จ ปิณฺฑทาย จเรยฺย กाले อกาลจาริ หิ สชนฺติ สงฺคา ตสฺมา วิกาเล น จรฺนฺติ พุทฺธา ฯ...

[ฉบับหลวง ๒๕/๓๓๓]... ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงฟังเรา เราจะยังเธอทั้งหลายให้ฟังธรรมอันกำจัดกิเลส(ซึ่งทำให้ใจให้เศร้าหมอง) และเธอทั้งปวงจงประพฤติธรรมอันกำจัดกิเลสนั้น ภิกษุผู้มีปัญญาความคิด ผู้เห็นประโยชน์ ฟังเสพอริยาบถอันสมควรแก่ บรรพชิต(นักบวช)นั้น ภิกษุไม่ฟังเที่ยวไปในเวลาวิกาลเลย อนึ่ง ภิกษุฟังเที่ยวไป เพื่อบิณฑบาตในบ้านในกาล ด้วยว่าธรรมเป็นเครื่องข้องทั้งหลาย(ความเกี่ยวเกาะติดแน่น)ย่อมข้อง(ติดอยู่)ภิกษุผู้เที่ยวไปในกาลอันไม่ควรไว้ เพราะเหตุนั้น ท่านผู้รู้ทั้งหลาย ย่อมไม่เที่ยวไปในเวลาวิกาล ฯ...

อพรหมจรรย์

ไม่ประพฤติเพียงดั่งพรหม

(ไม่ประพฤติประเสริฐ ไม่ประพฤติพรหมจรรย์)

พรหมจรรย์

ประพฤติเพียงดั่งพรหม

(ประพฤติประเสริฐ ประพฤติพรหมจรรย์)

ประพฤติกรรมเป็นข้าศึกของพรหมจรรย์.. อนุญาตให้ขับไล่สามเณร

[สยามรัฐ ๔/๑๒๔]...อนุชานามิ ภิกขเว ทสหฺงเคหิ สมณฺนาคตํ สามเณรํ นาเสตํ ปาณาติปาตํ โหติ อทินฺนาทายี โหติ อพรหมจารี โหติ มุสาวาที โหติ มชฺชปาเย โหติ พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสตี ฌมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสตี สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสตี มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ ภิกฺขุณีทฺฐสโก โหติ อนุชานามิ ภิกขเว อิเมหิ ทสหฺงเคหิ สมณฺนาคตํ (มาตามพร้อมแล้ว) สามเณรํ นาเสตฺนฺติ (ขับไล่)ฯ

[ฉบับหลวง ๔/๑๒๔]...ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้насนะ (ขับไล่)สามเณรผู้ประกอบ ด้วยองค์ ๑๐ คือ

๑. ทำสัตว์ที่มีชีวิตให้ตกลงไป
๒. ถือเอาพืชดองน้ำของมิได้ให้
๓. ประพฤติกรรมอันเป็นข้าศึกแก่พรหมจรรย์(มรรค ๘)
๔. กล่าววาจาเท็จ
๕. ดื่มน้ำเมา
๖. กล่าวติพระพุทธเจ้า
๗. กล่าวติพระธรรม
๘. กล่าวติพระสงฆ์
๙. มีความเห็นผิด
๑๐. ประทุษร้ายภิกษุณี

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้насนะ(ขับไล่)สามเณรผู้ประกอบด้วยองค์ ๑๐ นี้.

ไม่ใช่พรหมจารีแต่ปฏิญาณว่าเป็น พรหมจารี.. จักต้องไปอบาย

[สยามรัฐ ๒๐/๕๕๓] ๑๑๔ ตโยเม ภิกฺขเว อปายิกา เนรยิกา อิทมปฺปหาย กตเม ตโย โย จ อพรหมจารี *อพรหมจารีปฏิญฺญโถ โย จ สฺทุทพรหมจารี สฺทุทํ พฺรหมจฺริยํ จรณตํ อมฺลเกน พฺรหมจฺริเยน อนฺุทํเสติ โยจายํ เอวํวาที เอวํทิกฺกฺขี นตฺถิ กามเสฺสฺส โทโสติ โส กามเสฺสฺส ปาตพฺยุตํ อปาชฺชติ อิมเ ช โภ ภิกฺขเว ตโย อปายิกา เนรยิกา อิทมปฺปหายาติ ฯ

[ฉบับหลวง ๒๐/๕๕๓] ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคล ๓ จำพวกนี้ ไม่ละบาปกรรม ๓ อย่างนี้ จักต้องไปอบาย(ที่ ๆ ปราศจากความเจริญ) จักต้องไปนรก บุคคล ๓ จำพวกเป็นไหน คือ ผู้ที่ไม่ใช่พรหมจารี(ผู้ไม่ประพฤติพรหมจรรย์ ไม่เจริญมรรค ๘) แต่ปฏิญาณ(ให้คำมั่นสัญญา)ตนว่า เป็นพรหมจารี ๑ คนที่ตามกำจัดท่านที่มีพรหมจรรย์บริสุทธิ ประพฤติพรหมจรรย์หมดจด ด้วยกรรมเป็นข้าศึกแก่พรหมจรรย์อันไม่มีมูล(ราก รากเหง้า) ๑ คนที่มีวาทะ(คำพูด)อย่างนี้ มีทิฐิ(ความเห็น)อย่างนี้ว่า โทษในกาม(ความใคร่ ตัณหา)ไม่มี ถึงความเป็นผู้ตกไปในกามทั้งหลาย ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคล ๓ จำพวกนี้แล ไม่ละบาปกรรม ๓ อย่างนี้ จักต้องไปอบาย จักต้องไปนรก ฯ

*อพรหมจารีปฏิญฺญโถ น่าจะเป็น พฺรหมจฺริยปฏิญฺญโถ ดังในพระสูตรอื่น ในหน้า ๓๔

อพรหมจารี พรหมจารีปฏิญาณ
มิใช่ผู้ประพฤติพรหมจรรย์ แต่ปฏิญาณว่า
ประพฤติพรหมจรรย์ ...

[สยามรัฐ/ฉบับพิเศษ ๗/๔๕๙, ๑๘/๓๒๓, ๒๐/๔๕๒, ๒๐/๔๖๖, ๒๑/๒๔๓,
๒๓/๖๙, ๒๓/๑๐๙, ๒๕/๑๑๘, ๒๕/๒๒๖]

ประพตติผิต/งคเว้นการประพตติผิต พรหมจรรย (มรรค ๘)...เกิดในนรก/สวรรณค์

[สยามรัฐ ๒๒/๒๖๓] ปญจหิ ภิกขเว ธมฺเมหิ สมณฺนาคโต ภิกขุ
ยถาภตํ นิกฺขิตโต เอวํ นิริเย กตเมหิ ปญจหิ ปาณาติปาตี โหติ
อทินฺนาทายี โหติ อพรหมจาร์โหติ มุสาวาที โหติ สุราเมรยมชฺช
ปมาทฐฺฐายี โหติ อิมะหิ โข ภิกขเว ปญจหิ ธมฺเมหิ สมณฺนาคโต
ภิกขุ ยถาภตํ นิกฺขิตโต เอวํ นิริเย ฯ ปญจหิ ภิกขเว ธมฺเมหิ
สมณฺนาคโต ภิกขุ ยถาภตํ นิกฺขิตโต เอวํ สคฺเค กตเมหิ ปญจหิ
ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ อทินฺนาทานา ปฏฺวิโรโต โหติ อพรหม
จริยา ปฏฺวิโรโต โหติ มุสาวาทา ปฏฺวิโรโต โหติ สุราเมรยมชฺช
ปมาทฐฺฐานา ปฏฺวิโรโต โหติ อิมะหิ โข ภิกขเว ปญจหิ ธมฺเมหิ
สมณฺนาคโต ภิกขุ ยถาภตํ นิกฺขิตโต เอวํ สคฺเคติ ฯ

[ฉบับหลวง ๒๒/๒๖๓] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม
๕ ประการ ย่อมเกิดในนรกเหมือนถูกนำมาโยนลง ธรรม ๕
ประการเป็นไฉน คือ เป็นผู้ฆ่าสัตว์ ๑ ลักทรัพย์ ๑ ประพตติผิต
พรหมจรรย ๑ กล่าวเท็จ ๑ ดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่
ตั้งแห่งความประมาท ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วย
ธรรม ๕ ประการนี้แล ย่อมเกิดในนรกเหมือนถูกนำมาโยนลง ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ
ย่อมเกิดในสวรรค์เหมือนเชิญมาประดิษฐานไว้ ธรรม ๕ ประการ
เป็นไฉน คือ เป็นผู้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ๑ งดเว้นจากการลัก

ทรัพย์ ๑ งดเว้นจากการประพาศิตินิตพรหมจรรย ๑ งดเว้นจาก
การพุดเท็จ ๑ งดเว้นจากการตีมน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็น
ที่ตั้งแห่งความประมาท ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วย
ธรรม ๕ ประการนี้แล ย่อมเกิดในสวรรค์เหมือนเชิญมา
ประคินฐานไว้ ฯ

ตำรางชีพัตว์ด้วยการประพฤติผิตพรหมจรรย์/ ประพฤติผิตในกาม..เกิดในนรก

[สยามรัฐ ๒๒/๒๖๕] ปญจหิ ภิกขเว ฌมเมหิ สมณุนาคโต อาชีวกโก ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ นินเย กตเมหิ ปญจหิ ปาณาติปาตี โหติ อทินนุททายี โหติ อพฺรหฺมจาร์ โหติ ([๒๒/๒๖๔]กเมสุ มิจฺจาจารินี โหติ) มุสวาที โหติ สุราเมรยมชฺชปมาทภูฏายี โหติ อิมหิ โข ภิกขเว ปญจหิ ฌมเมหิ สมณุนาคโต อาชีวกโก ยถาภตํ นิกขิตโต เอวํ นินเยติ ฯ

[ฉบับหลวง ๒๒/๒๖๕] ดูกรภิกษุทั้งหลาย อาชีวก(การดำรงชีพอยู่) ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมเกิดในนรก เหมือนถูกนำมาโยนลง ธรรม ๕ ประการเป็นไฉน คือ เป็นผู้ฆ่าสัตว์ ๑ ลักทรัพย์ ๑ ประพฤติผิตในกาม ๑([๒๒/๒๖๔]ประพฤติผิตในกาม) พุดเท็จ ๑ ตีมน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย อาชีวกประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล ย่อมเกิดในนรกเหมือนถูกนำมาโยนลง ฯ

อพรหมจรรย์(ประพตติผิตในกาม)..

ย่อมนเกิดในนรก

[สยามรัฐ ๒๒/๒๖๖] ปญจหิ ภิกขเว ธมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต นิคฺคณฺโฐ ...มฺนุสฺสวโก ... ชฺฉฺฉิลโก ... ปรีพฺพชโก ... มาคณฺฑโก ...เตทณฺฑโก ... อารุทฺธโก ... โคตมโก ... เทวธมฺมิโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นินฺนเย กตเมหิ ปญจหิ ปาณาติปาตี โหติ อทินฺนาทายี โหติ อพรหมจรรย์ โหติ มุสฺสวาที โหติ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺญายี โหติ อิมฺเหิ โช ภิกขเว ปญจหิ ธมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต เทวธมฺมิโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เอวํ นินฺนเยติ ฯ

[ฉบับหลวง ๒๒/๒๖๖] ดูกรภิกษุทั้งหลาย นิคฺคณฺธ ... สววก นิคฺคณฺธ ... ชฺฉฺฉิล ...ปรีพฺพชก ...เดียรถียฺพวคมาคณฺฑทิกะ ... พวกเตทณฺฑทิกะ ... พวกาารุทฺธทิกะ ... พวกโคตมทิกะ ... พวกเทวธมฺมิทิกะ ...ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมเกิดในนรก เหมือนถูกนำมาโยนลง ธรรม ๕ ประการเป็นใจน คือ เป็นผู้ฆ่าสัตว์ ๑ ลักทรัพย์ ๑ ประพตติผิตในกาม ๑ พุดเท็จ ๑ ตีมน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย เดียรถียฺพวกเทวธมฺมิทิกะ ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล ย่อมนเกิดในนรก เหมือนถูกนำมาโยนลง ฯ

ปเร อพรหมจारी ภาวิสุสนฺติ มยเมตถ
พรหมจारी ภาวิสุสามาติ สลฺเลโข กรณียเ
เธอทั้งหลายพึงทำความขัดเกลา(กิเลส)ว่า
ชนเหล่าอื่นจักเสพเมถุนธรรม ในข้อนี้
เราทั้งหลาย จักประพฤติพรหมจรรย์.

[สยามรัฐ/ฉบับหลวง ๑๒/๑๐๔]

(ฉบับมหามกุฏ แปลว่า ชนเหล่าอื่นจักไม่ประพฤติพรหมจรรย์ ในเรื่องนี้ เรา
ทั้งหลายจักประพฤติพรหมจรรย์)

ทูลสีโล
ทูลีล
สีลวา
มี้ลล

ปาณาติบาต วิวาทย่างเบาที่สุด ย่อมเป็นผู้มีอายุสั้น

[สยามรัฐ ๒๓/๑๓๐] ๔๐ ปาณาติปาโต ภิกขเว อาเสวิต ภาวิต พหุลีกโต นირยสวัตตนิโก ตีรจฉานโยนิสวัตตนิโก ปิตติวิสยสวัตตนิโก โย สพพลหุโส ปาณาติปาตสฺส วิวาโก มนุสฺสภูตสฺส อปฺปายุกสวัตตนิโก โหติ ฯ

[ฉบับหลวง ๒๓/๑๓๐] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปาณาติบาต(การทำลายชีวิตสัตว์ให้ล่วงไปฆ่าสัตว์)อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้วกระทำให้มากแล้ว ย่อมยังสัตว์ให้เป็นไปในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ในเปรตวิสัย วิวาทย่างเบาที่สุด ย่อมยังความเป็นผู้มีอายุน้อยให้เป็นไปแก่ผู้มาเกิดเป็นมนุษย์ ฯ

ข้อปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีอายุสั้น คือ ปาณาติบาต เข้มโหด มือเปื้อนเลือด...

[ฉบับหลวง ๑๔/๕๔๒] พระผู้มีพระภาคจึงได้ตรัสตั้งนี้ว่า ดูกรมาณพ บุคคลบางคนในโลกนี้จะเป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม เป็นผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง(ปาณาติบาต) เป็นคนเข้มโหด มีมือเปื้อนเลือด หมกมุ่นในการประหัตประหาร ไม่เอ็นดูในเหล่าสัตว์มีชีวิต เขาตายไป จะเข้าถึงอบาย(ที่ปราศจากความเจริญ) ทุคติ(ทางไปที่ชั่ว) วินิบาต(ที่ตกแห่งสัตว์ผู้ไร้อำนาจ หมายถึงแดนแห่งเปรต) นรก เพราะกรรมนั้น อันเขา ให้พรังพร้อม สมทานไว้อย่างนี้ หากตายไป ไม่เข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใด ๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีอายุสั้น(อุปายุโก) ดูกรมาณพ ปฏิบทา(ทางปฏิบัติ)เป็นไปเพื่อมีอายุสั้นนี้ คือ เป็นผู้มักทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง เป็นคนเข้มโหด มีมือเปื้อนเลือด หมกมุ่นในการประหัตประหาร ไม่เอ็นดูในเหล่าสัตว์มีชีวิต ฯ

ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีอายุยืน(ที่อายุโก) คือ ละ/เว้นขาดจากปาณาติบาต...

[ฉบับหลวง ๑๔/๕๘๓] ดูกรมาณพ ส่วนบุคคลบางคนในโลกนี้จะ เป็นสตรีก็ตาม บุรุษก็ตาม ละปาณาติบาตแล้ว เป็นผู้เว้นขาด จากปาณาติบาต วางอาชญา วางศตราได้ มีความละเอียด ถึง ความเอ็นดู อนุเคราะห์ด้วยความเกื้อกูลในสรรพสัตว์และภูตอยู่ เขาตายไป จะเข้าถึงสุคติ(ความไปดี)โลกสวรรค์ เพราะกรรมนั้น อันเขาให้พรังพร้อมสมทานไว้อย่างนี้ หากตายไป ไม่เข้าถึง สุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเป็นมนุษย์เกิด ณ ที่ใดๆ ในภายหลัง จะ เป็นคนมีอายุยืน(ที่อายุโก) ดูกรมาณพ ปฏิบัติเป็นไปเพื่อมีอายุ ยืนนี้(ที่อายุกส์วัตตนิกา) คือ ละปาณาติบาต แล้ว เป็นผู้เว้นขาด จากปาณาติบาต วางอาชญา(นิหิตทณฺโท แปลว่า เก็บท่อนไม้ ไม้ เรียว) วางศตราได้(วางหอก วางมีด) มีความละเอียด ถึงความ เอ็นดู อนุเคราะห์ด้วยความเกื้อกูลในสรรพสัตว์และภูต(เป็นแล้ว เกิดแล้ว)อยู่ ๗

ผู้ถือศีล ๕ ชื่อว่าให้ความไม่มีภัย ให้ความไม่มีเวร ให้ความไม่เบียดเบียน แก้สัตรูหาประมาณมิได้

[ฉบับหลวง ๒๓/๑๒๙]...ดูกรภิกษุทั้งหลาย อริยสาวก(ผู้ฟัง)ใน
ธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ละปาณาติบาต งดเว้นจากปาณาติบาต ดูกร
ภิกษุทั้งหลายอริยสาวกผู้งดเว้นจากปาณาติบาต ชื่อว่าให้ความ
ไม่มีภัย(อภัย เทติ) (ให้) ความไม่มีเวร(อเวร เทติ) (ให้) ความไม่
เบียดเบียน(อพฺยาปชฺฌม เทติ) แก้สัตรู(สตฺตาน)หาประมาณมิได้
ครั้งให้ความไม่มีภัย (ให้)ความไม่มีเวร (ให้) ความไม่เบียดเบียน
แก้สัตรูหาประมาณมิได้แล้ว ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งความไม่มีภัย
ความไม่มีเวร ความไม่เบียดเบียน หาประมาณมิได้ ดูกรภิกษุทั้ง
หลาย นี่เป็นทาน(ให้)ประการที่ ๑ ที่เป็นมหาทาน(การให้ที่ใหญ่)...

ปณิจิmani ทานานิ มหาทานานิ

ทาน ๕ ประการนี้เป็นนมหาทาน

ปาณาติปาตา ปณิวิโรโต(ผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์)

อทินฺนาทานา ปณิวิโรโต(ผู้เว้นขาดจากการลักขโมย)

กเมสุ มิจฺจจารา ปณิวิโรโต(ผู้เว้นขาดจากประพฤตติผิดในกาม)

มุสวาทา ปณิวิโรโต(ผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ)

สุราเมรยมชฺชปมาทญฺฐานา ปณิวิโรโต(ผู้เว้นขาดจากการดื่มน้ำเมา)

[สยามรัฐ/ฉบับหลวง ๒๓/๑๒๙]

อวิปปฏิสารตถานิ โข อานนท กุสลานิ
สีลานิ อวิปปฏิสารานิสํसानิ
ดูกรอานนท ศีลที่เป็นกุศล
มีอวิปปฏิสาร(ความไม่เดือดร้อน)เป็นผล
มีอวิปปฏิสารเป็นอานิสงส์ ฯ

[สยามรัฐ/ฉบับหลวง ๒๔/๑][๒๔/๒๐๘]

ความไม่เต็มร้อยเกิดขึ้นแก่ ผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีลเป็นธรรมดา

[ฉบับหลวง ๒๔/๒][๒๔/๒๐๙] พ. ดุรภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้มีศีล
สมบูรณ์ด้วยศีล ไม่ต้องทำเจตนาว่า ขอ อวิปปฏิสาร(ความไม่
เต็มร้อย)จะเกิดขึ้นแก่เรา ดุรภิกษุทั้งหลาย ข้อที่อวิปปฏิสาร
เกิดขึ้นแก่บุคคลผู้มีศีลสมบูรณ์ด้วยศีลนี้เป็นธรรมดา...

[ฉบับหลวง ๒๔/๓][๒๔/๒๑๐] ดุรภิกษุทั้งหลาย อวิปปฏิสารชื่อว่า
มีเหตุอันบุคคลผู้ทศศีล(ทศศีลสุส ผู้มีศีลชั่ว ผู้ประพฤตินิด) มีศีล
วิบัติ(ศีลวิปนุสนสุส ถึงผิด เห็นผิดในศีล) ขจัดเสียแล้ว...

(หมายถึง ผู้ทศศีล ผู้เห็นผิดในศีล เป็นเหตุให้ ความไม่เต็มร้อย ถูก
กำจัดไปเสียแล้ว)

โทษแห่งศีลวิบัติของคนทุศีล

[ฉบับหลวง ๕/๖๘] ดูกรคหบดีทั้งหลาย โทษแห่งศีลวิบัติของคนทุศีลมี ๕ ประการเหล่านี้ ๕ ประการเป็นไฉน ดูกรคหบดีทั้งหลาย คนทุศีล ผู้มีศีลวิบัติในโลกนี้ย่อมเข้าถึงความเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ใหญ่หลวง เพราะเหตุแห่งความประมาท นี่เป็นโทษข้อที่ ๑ แห่งศีลวิบัติของคนทุศีล. ดูกรคหบดีทั้งหลาย อนึ่ง โทษข้ออื่นยังมีอีก ชื่อเสียงอันลามก(ชั่ว เลว)ของคนทุศีล ผู้มีศีลวิบัตีย่อมเฟื่องฟูไป นี่เป็นโทษข้อที่ ๒ แห่งศีลวิบัติของคนทุศีล. ดูกรคหบดีทั้งหลาย อนึ่ง โทษข้ออื่นยังมีอีก คนทุศีล ผู้มีศีลวิบัติเข้าไปหาบริษัทใดๆ เช่น ชัตตिय(พระเจ้าแผ่นดิน คนชั้นสูง)บริษัท พราหมณบริษัท คหบดี(พ่อค้า)บริษัท สมณ(พระ)บริษัท ย่อมเป็นผู้ครั้นคร้าม(สะทกสะท้านด้วยความกลัว) ขวยเงินเข้าไปหาบริษัทนั้นๆ นี่เป็นโทษข้อที่ ๓ แห่งศีลวิบัติของคนทุศีล. ดูกรคหบดีทั้งหลาย อนึ่ง โทษข้ออื่นยังมีอีก คนทุศีล ผู้มีศีลวิบัติ ย่อมเป็นผู้หลงทำกาละ(ขาดสติเวลาตาย) นี่เป็นโทษข้อที่ ๔ แห่งศีลวิบัติของคนทุศีล. ดูกรคหบดี อนึ่ง โทษข้ออื่นยังมีอีก คนทุศีล ผู้มีศีลวิบัติ เบื้องหน้าแต่แตกกายตายไป ย่อมเข้าถึง อบาย ทูคติ วินิบาต นรก นี่เป็นโทษข้อที่ ๕ แห่งศีลวิบัติของคนทุศีล. ดูกรคหบดีทั้งหลาย โทษแห่งศีลวิบัติของคนทุศีล มี ๕ ประการนี้แล.

อานิสงส์แห่งศีลสมบัติของคนมีศีล

[ฉบับหลวง ๕/๖๙] ดูกรคหบดีทั้งหลาย อานิสงส์แห่งศีลสมบัติของคนมีศีลมี ๕ ประการ เหล่านี้ ๕ ประการเป็นไฉน? ดูกรคหบดีทั้งหลาย คนมีศีล ถึงพร้อมด้วยศีลในโลกนี้ ย่อมได้กองโภคทรัพย์ใหญ่หลวง เพราะเหตุแห่งความไม่ประมาท นี่เป็นอานิสงส์ข้อที่ ๑ แห่งศีลสมบัติของคนมีศีล. ดูกรคหบดีทั้งหลาย อนึ่ง อานิสงส์ข้ออื่นยังมีอีก ชื่อเสียงอันดีงามของคนมีศีล ถึงพร้อมด้วยศีล ย่อมเฟื่องฟูไป นี่เป็นอานิสงส์ข้อที่ ๒ แห่งศีลสมบัติของคนมีศีล. ดูกรคหบดีทั้งหลาย อนึ่ง อานิสงส์ข้ออื่นยังมีอีก คนมีศีลถึงพร้อมด้วยศีล เข้าไปหา บริษัทใด ๆ เช่น ชัตติยบริษัท พรหมณบริษัท คหบดีบริษัท สมณบริษัท ย่อมเป็นผู้แก้แค้นกล้า ไม่ช่วยเงินเข้าไปหาบริษัทนั้น ๆ นี่เป็นอานิสงส์ข้อที่ ๓ แห่งศีลสมบัติของคนมีศีล.

ดูกรคหบดีทั้งหลาย อนึ่ง อานิสงส์ข้ออื่นยังมีอีก คนมีศีลถึงพร้อมด้วยศีล ย่อมไม่หลงทำกळे นี่เป็นอานิสงส์ข้อที่ ๔ แห่งศีลสมบัติของคนมีศีล. ดูกรคหบดีทั้งหลาย อนึ่ง อานิสงส์ข้ออื่นยังมีอีก คนมีศีลถึงพร้อมด้วยศีล เบื้องหน้าแต่แตกกายตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ นี่เป็นอานิสงส์ข้อที่ ๕ แห่งศีลสมบัติของคนมีศีล.

ดูกรคหบดีทั้งหลาย อานิสงส์แห่งศีลสมบัติ ของคนมีศีล มี ๕ ประการ นี้แล.

หญิงมีกำลังคือรูป โภคะ ญาติ บุตร และ คีล ถ้ามีคีล..ญาติให้อยู่ในสกุล ไม่ให้พินาศ

[ฉบับหลวง ๑๘/๔๙๐] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็มาตุคาม(หญิง)ผู้ประกอบด้วยกำลังคือรูป แต่ไม่ประกอบด้วยกำลังคือคีล พวกญาติย่อมยังมาตุคามนั้นให้พินาศ คือไม่ให้อยู่ในสกุล มาตุคามผู้ประกอบด้วยกำลังคือรูปและกำลังคือโภคะ(สมบัติ) แต่ไม่ประกอบด้วยกำลังคือคีล พวกญาติย่อมยังมาตุคามนั้นให้พินาศ คือไม่ให้อยู่ในสกุล มาตุคามผู้ประกอบด้วยกำลังคือรูป กำลังคือโภคะ และกำลังคือญาติ แต่ไม่ประกอบด้วยกำลังคือคีล พวกญาติย่อมยังมาตุคามนั้นให้พินาศ คือไม่ให้อยู่ในสกุล มาตุคามผู้ประกอบด้วยกำลังคือรูป กำลังคือโภคะ กำลังคือญาติ และกำลังคือบุตร แต่ไม่ประกอบด้วยกำลังคือคีล พวกญาติย่อมยังมาตุคามนั้นให้พินาศ คือไม่ให้อยู่ในสกุล แต่เมื่อมาตุคามประกอบด้วยกำลังคือรูป กำลังคือโภคะ กำลังคือญาติ กำลังคือบุตร และกำลังคือคีล พวกญาติย่อมยังมาตุคามนั้นให้อยู่ในสกุล ย่อมไม่ให้พินาศ มาตุคามผู้ประกอบด้วยกำลังคือคีล แต่ไม่ประกอบด้วยกำลังคือรูป พวกญาติย่อมยังมาตุคามนั้นให้อยู่ในสกุล ย่อมไม่ให้พินาศ ก็มาตุคามผู้ประกอบด้วยกำลังคือคีล แต่ไม่ประกอบด้วยกำลังคือโภคะ พวกญาติย่อมยังมาตุคามนั้นให้

อยู่ในสกุล ย่อมไม่ให้พินาศ มาตุคามผู้ประกอบด้วยกำลังคือศีล
แต่ไม่ประกอบด้วยกำลังคือญาติ พวกญาติย่อมยังมาตุคามนั้น
ให้อยู่ในสกุล ย่อมไม่ให้พินาศ มาตุคามผู้ประกอบด้วยกำลังคือ
ศีล แต่ไม่ประกอบด้วยกำลังคือบุตร พวกญาติย่อมยังมาตุคาม
นั้นให้อยู่ในสกุล ย่อมไม่ให้พินาศ ดูกรภิกษุทั้งหลาย กำลังของ
มาตุคาม ๕ ประการนี้แล ฯ

หญิงผู้มีศีล ๕ เป็นผู้สามารถอยู่ครองเรือน

[ฉบับหลวง ๑๘/๔๙๕] ดุกริกษุทั้งหลาย มาตุคามผู้ประกอบด้วย
ธรรม ๕ ประการ เป็นผู้สามารถอยู่ครองเรือน ธรรม ๕ ประการ
เป็นใจน คือ

มาตุคามเป็นผู้งดเว้น

จากการฆ่าสัตว์ ๑

จากการลักทรัพย์ ๑

จากการประพฤตินิन्दในกาม ๑

จากการพูดเท็จ ๑

จากการดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความ
ประมาท ๑

ดุกริกษุทั้งหลาย มาตุคามผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล
เป็นผู้สามารถอยู่ครองเรือน ฯ

การอยู่ร่วม < ประการ ชาย ณี/เทวดา อยู่ร่วมกับ หญิง ณี/เทวดา

[ฉบับหลวง ๒๑/๕๓]...ภรรยาและสามีทั้งสองเป็นผู้ทาศิล เป็นคน
ตระหนี่(มจจร หวง ไม่อยากให้ง่าย ๆ) มักด่าว่าสมณพราหมณ์ ชื่อ
ว่าเป็นณี(จโว จว แปลว่า ศพ)มาอยู่ร่วมกัน

สามีเป็นผู้ทาศิล มีความตระหนี่ มักด่าว่าสมณพราหมณ์
ส่วนภรรยาเป็นผู้มีศีล รู้ความประสงค์ของผู้ขอ ปราศจากความ
ตระหนี่ (ให้ของที่ให้ได้ยาก ให้แล้วไม่เอาคืน) ภรณยานั้นชื่อว่า
เทวดาอยู่ร่วมกับสามีณี

สามีเป็นผู้มีศีล รู้ความประสงค์ของผู้ขอ ปราศจากความ
ตระหนี่ ส่วนภรรยาเป็นผู้ทาศิล มีความตระหนี่ มักด่าว่าสมณ
พราหมณ์ ชื่อว่าหญิงณี อยู่ร่วมกับสามีเทวดา

ทั้งสองเป็นผู้มีศรัทธา รู้ความประสงค์ ของผู้ขอ มีความ
สำรวม เป็นอยู่โดยธรรม ภรรยาและสามีทั้งสองนั้น เจริญ
ถ้อยคำที่น่ารักแก่กัน และกัน ย่อมมีความเจริญรุ่งเรืองมาก มี
ความผาสุก ทั้งสองฝ่ายมีศีลเสมอกัน รักใคร่กันมาก ไม่มีใจร้าย
ต่อกัน ครั้นประพาศติธรรม ในโลกนี้แล้ว เป็นผู้มีศีลและ
วัตร(หน้าที่การปฏิบัติ)เสมอกัน ย่อมเป็นผู้สวैया กามารมณ์
เปล็ดเพลินบันเทิงใจอยู่ในเทวโลก ฯ

รู้ฐานะ < พึ่งรู้ด้วยฐานะ < : คิด รู้ได้ด้วย อยู่ร่วม กาลนาน มนสิการ และปัญญา

[ฉบับหลวง ๒๑/๑๙๒] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ฐานะ < ประการนี้พึ่งรู้ด้วยฐานะ < ฐานะ < เป็นใจน ดูกรภิกษุทั้งหลาย คิดพึ่งรู้ได้ด้วยการอยู่ร่วมกัน และคิดนั้นพึ่งรู้ได้ด้วยกาลนาน ไม่ใช่เล็กน้อย มนสิการ(การทำไว้ในใจ ใคร่ครวญ)อยู่จึงจะรู้ ไม่มนสิการอยู่หาไม่รู้ คนมีปัญญาจึงจะรู้ คนมีปัญญาทรามหาไม่รู้ ความสะอาดพึ่งรู้ได้ด้วยถ้อยคำและ ความสะอาดนั้นพึ่งรู้ได้โดยกาลนาน ไม่ใช่เล็กน้อย มนสิการอยู่จึงจะรู้ ไม่มนสิการหาไม่รู้ คนมีปัญญาจึงจะรู้ คนมีปัญญาทรามหาไม่รู้ กำลังใจพึ่งรู้ได้ในอันตราย และกำลังใจนั้นแล พึ่งรู้ได้โดยกาลนาน ไม่ใช่เล็กน้อย มนสิการจึงจะรู้ ไม่มนสิการหาไม่รู้ คนมีปัญญาจึงจะรู้ คนมีปัญญาทราวม (ทุปะปัญญเณน)หาไม่รู้ ปัญญาพึ่งรู้ได้ด้วยการสนทนาและปัญญานั้นแลพึ่งรู้ได้โดยกาลนาน ไม่ใช่เล็กน้อย มนสิการจึงจะรู้ ไม่มนสิการหาไม่รู้ คนมีปัญญาจึงจะรู้ คนมีปัญญาทรามหาไม่รู้ ฯ

ศิลปิน รู้ได้ด้วย อยู่ร่วม กาลนาน มนสิการ
และปัญญา :
อยู่ร่วมย่อมรู้ว่า ศิล ชาติ ทะลุ
ต่างพร้อม ติดต่อใหม่.. ?

[ฉบับหลวง ๒๑/๑๙๒]...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็คำที่เรากล่าวว่ ศิล
พึงรู้ได้ด้วยการอยู่ร่วมกัน...คนมีปัญญาทราลหารู้ไม่ ดั่งนี้ นี้เรา
กล่าวแล้วเพราะอาศัยอะไร บุคคลในโลกนี้ เมื่ออยู่ร่วมกับบุคคล
ย่อมรู้้อย่างนี้ว่า ท่านผู้นี้มักทำศิลให้ชาติ มักทำให้ทะลุ มักทำให้
ต่าง มักทำให้พร้อม ตลอดกาลนานแล ไม่กระทำติดต่อไป ไม่
ประพฤติดิตต่อในศิลทั้งหลาย ท่านผู้นี้เป็นคนทุศิล หาใช่เป็น
คนมีศิลไม่ อนึ่ง บุคคลในโลกนี้ เมื่ออยู่ร่วมกับบุคคลยอมรู้้อย่าง
นี้ว่า ท่านผู้นี้มีปรกติไม่ทำศิลให้ชาติ ไม่ทำให้ทะลุ ไม่ทำให้ต่าง
ไม่ทำให้พร้อม ตลอดกาลนาน มีปรกติดิตต่อไป ประพฤติ
ติดต่อในศิลทั้งหลาย ท่านผู้นี้เป็นผู้มีศิล หาใช่เป็นผู้ทุศิล

ละภยเวร ๕ ประการ เรียกว่า มีศีล เข้าถึงสุคติ

[ฉบับหลวง ๒๒/๑๗๔] ครั้งนั้น ท่านอนาถบิณฑิกคฤหบดีเข้าไปเฝ้า
พระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้ว นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้าง
หนึ่ง ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดูกรคฤหบดี อุบาสกไม่ละ
ภยเวร ๕ ประการ เราเรียกว่าผู้ทุศีลด้วย ย่อมเข้าถึงนรกด้วย
ภยเวร ๕ ประการเป็นไฉน คือ การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การ
ประพฤติผิดในกาม การพูดเท็จ การดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัย
อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ดูกรคฤหบดี อุบาสกผู้ไม่ละ
ภยเวร ๕ ประการนี้แล เราเรียกว่าผู้ทุศีลด้วย ย่อมเข้าถึงนรก
ด้วย ฯ

ดูกรคฤหบดี อุบาสกผู้ละภยเวร ๕ ประการ เราเรียกว่าผู้
มีศีลด้วย ย่อมเข้าถึงสุคติด้วย ภยเวร ๕ ประการเป็นไฉน คือ
การฆ่าสัตว์ ฯลฯ การดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่ง
ความประมาท ดูกรคฤหบดี อุบาสกผู้ละภยเวร ๕ ประการนี้แล
เราเรียกว่าผู้มีศีลด้วย ย่อมเข้าถึงสุคติด้วย ฯ...

โทษของคนทุศีล & ประการ

[ฉบับหลวง ๒๒/๒๑๓] ดูกรภิกษุทั้งหลาย โทษของคนทุศีล เพราะศีลวิบัติ ๕ ประการนี้ ๕ ประการเป็นไฉน คือ ผู้ทุศีล มีศีลวิบัติ ในธรรมวินัยนี้ ย่อมถึงความเสื่อมโภคทรัพย์อย่างมากอันมีความประมาทเป็นเหตุ นี่เป็นโทษข้อที่ ๑ ของคนทุศีล เพราะศีลวิบัติ อีกประการหนึ่ง กิตติศัพท์(เสียงเล่ำลือ)ที่ชั่วของผู้ทุศีล มีศีลวิบดีย่อมฟุ้งไป นี่เป็นโทษข้อที่ ๒ ของคนทุศีล เพราะศีลวิบัติ อีกประการหนึ่ง ผู้ทุศีลมีศีลวิบัติ จะเข้าสู่บริษัทใดๆ คือ ชัดตียบริษัท พรหมณบริษัท คฤหบดีบริษัท สมณบริษัทย่อมไม่องอาจ เก้อเขินเข้าไป นี่เป็นโทษข้อที่ ๓ ของคนทุศีล เพราะศีลวิบัติ อีกประการหนึ่ง คนทุศีล มีศีลวิบัติ ย่อมเป็นผู้หลงกระทำกัลละ(ขาดสติเวลาตาย)นี้เป็นโทษข้อที่ ๔ ของคนทุศีล เพราะศีลวิบัติ อีกประการหนึ่ง คนทุศีล มีศีลวิบัติ เมื่อตายไปย่อมเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก นี่เป็นโทษ ข้อที่ ๕ ของคนทุศีล เพราะศีลวิบัติ...

อานิสงส์ของคนมีศีล ๕ ประการ

[ฉบับหลวง ๒๒/๒๑๓]...ดูกรภิกษุทั้งหลาย อานิสงส์ของคนมีศีล เพราะความถึงพร้อมด้วยศีล ๕ ประการนี้ ๕ ประการเป็นใจน คือ คนมีศีล ถึงพร้อมด้วยศีล ในธรรมวินัยนี้ ย่อมถึงกอง โภคทรัพย์มากมาย อันมีความไม่ประมาทเป็นเหตุ นี่เป็น อานิสงส์ข้อที่ ๑ ของคนมีศีล เพราะความถึงพร้อมด้วยศีล อีก ประการหนึ่ง กิตติศัพท์อันงามของคนมีศีล ถึงพร้อมด้วยศีล ย่อม ฟุ้งไป นี่เป็นอานิสงส์ข้อที่ ๒ ของคนมีศีล เพราะความถึงพร้อม ด้วยศีล อีกประการหนึ่ง คนมีศีลถึงพร้อมด้วยศีลจะเข้าสู่บริษัท ใดๆ คือ ชัตตยบริษัท พราหมณบริษัท คฤหบดีบริษัท สมณ บริษัทย่อมมองอาจ ไม่เก้อเขินเข้าไป นี่เป็นอานิสงส์ข้อที่ ๓ ของ คนมีศีล เพราะความถึงพร้อมด้วยศีล อีกประการหนึ่ง คนมีศีล ถึงพร้อมด้วยศีล ย่อมเป็นผู้ไม่หลงกระทำกาละ(มีสติเวลาตาย) นี้ เป็นอานิสงส์ข้อที่ ๔ ของคนมีศีล เพราะความถึงพร้อมด้วยศีล อีกประการหนึ่ง คนมีศีล ถึงพร้อมด้วยศีล เมื่อตายไปย่อมเข้า ถึงสุคติโลกสวรรค์ นี่เป็นอานิสงส์ข้อที่ ๕ ของคนมีศีล เพราะ ความถึงพร้อมด้วยศีล...

สันโดษปัจจัยสี่ ศรัทธา คีต วิริยะ ปัญญา พึงหวังความเจริญในกุศลธรรม ไม่เสื่อม

[ฉบับหลวง ๒๒/๓๕๕] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๖ ประการ พึงหวังได้ความเสื่อมในกุศลธรรมอย่างเดียว ไม่พึงหวังความเจริญเลย ตลอดคืนหรือวันที่ผ่านมา ธรรม ๖ ประการ เป็นไฉน คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มีความปรารถนามาก มีความคับแค้นใจ ไม่สันโดษ(ไม่ยินดีตามฐานะ)ด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร(ยารักษาโรค)ตามมีตามได้ ๑ เป็นผู้ไม่มีศรัทธา ๑ เป็นผู้ทุศีล ๑ เป็นผู้เกียจคร้าน ๑ เป็นผู้มึนสติเลอะเลือน ๑ และเป็นผู้มีปัญญาทึบ ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๖ ประการนี้แล พึงหวังได้ความเสื่อมในกุศลธรรมอย่างเดียว ไม่พึงหวังความเจริญเลยตลอดคืนหรือวันที่ผ่านมา ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๖ ประการ พึงหวังได้ความเจริญใน กุศลธรรมอย่างเดียว ไม่พึงหวังได้ความเสื่อมเลย ตลอดคืนหรือวันที่ผ่านมา ธรรม ๖ ประการ เป็นไฉน คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเป็นผู้ไม่มีความปรารถนามาก ไม่มี ความคับแค้นใจ สันโดษด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และ คิลานปัจจัยเภสัชบริขารตามมีตามได้ ๑ เป็นผู้มีศรัทธา ๑ เป็นผู้มึนศีล ๑ เป็นผู้ปรารถนาคความเพียร ๑ เป็นผู้มึนสติ ๑ และเป็นผู้มี

ปัญญา ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๖ ประการ
นี้แล พึงหวังได้ความเจริญในกุศลธรรมอย่างเดียว ไม่พึงหวังได้
ความเสื่อมเลย ตลอดคืนหรือวันที่ผ่านมา ฯ

ความปรารถนาอันชั่วช้า (ทุกสิ่งแต่อยากให้คนรู้ว่าเรามีศีล) พึงเห็นด้วยปัญญาแล้วจะได้

[ฉบับหลวง ๒๔/๒๓]...ดูกรภิกษุทั้งหลาย ความปรารถนาอันชั่วช้า
อันบุคคลพึงละด้วยกายไม่ได้ ด้วยวาจาไม่ได้ พึงเห็นชัดด้วย
ปัญญาแล้วจึงจะได้ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ความปรารถนาอัน
ชั่วช้าเป็นไฉน

ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้ไม่มี
ศรัทธา ย่อมปรารถนาว่า คนทั้งหลายพึงรู้เราว่า เป็นผู้มีศรัทธา
เป็นผู้ทุกสิ่งย่อมปรารถนาว่า คนทั้งหลายพึงรู้เรา เป็นผู้มีศีล
เป็นผู้ได้สดับ(ฟังธรรม)น้อย ย่อมปรารถนาว่า คนทั้งหลายพึงรู้
เราว่า เป็นผู้ได้สดับมาก เป็นผู้มีความยินดีในการคลุกคลีด้วย
หมู่คณะ ย่อมปรารถนาว่า คนทั้งหลายพึงรู้เราว่า เป็นผู้ชอบสังัด
เป็นผู้เกียจคร้าน ย่อมปรารถนาว่า คนทั้งหลายพึงรู้เราว่า เป็น
ผู้ปรารถนาคความเพียร(ขยัน) เป็นผู้มีสติหลงลืม ย่อมปรารถนาว่า
คนทั้งหลายพึงรู้เราว่า เป็นผู้มีสติตั้งมั่น(ไม่หลงลืม) เป็นผู้มีใจไม่
ตั้งมั่น ย่อมปรารถนาว่าคนทั้งหลายพึงรู้เราว่า เป็นผู้มีใจตั้งมั่น
เป็นผู้มีปัญญาทราหม ย่อมปรารถนาว่า คนทั้งหลายพึงรู้เราว่า
เป็นผู้มีปัญญา เป็นผู้ยังไม่สิ้นอาสวะ(กิเลส) ย่อมปรารถนาว่า
คนทั้งหลายพึงรู้เราว่า เป็นผู้สิ้นอาสวะ ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียก
ว่าความปรารถนาอันชั่วช้า...

ทฤษฎีโล/ลีลวา

ทฤษฎี/มีลีล

- [ฉบับหลวง ๕/๖๘-๖๙] โทษของศีลวิบัติของคนทฤษฎี, อาณิสสแห่งศีลสมบัติของคนมีศีล ๕ ประการ
- [ฉบับหลวง ๑๔/๗๑๔-๗๑๙] ทักขิณา(ทาน)บริสุทธฺิ/ไม่บริสุทธฺิ ฝ่ายทายก/ปฏิคาหก: มีศีล/ธรรมงาม
- [ฉบับหลวง ๒๐/๒๙๓] บริษัทหนักในสังฆกรรม ไม่หนักอามิส: ไม่พูดสรรเสริญการมีศีล การทฤษฎี ของกันและกัน
- [ฉบับหลวง ๒๑/๗๘] ทักขิณา(ทาน)บริสุทธฺิ/ไม่บริสุทธฺิ ฝ่ายทายก/ปฏิคาหก ๔ ประการ
- [ฉบับหลวง ๒๑/๙๑] บุคคลและบริวารเหมือนนอสุรทวดา ๔ ชนิด: ศีล/ทฤษฎี, กัลยาณธรรม/บาปธรรม
- [ฉบับหลวง ๒๑/๑๐๙] บุคคลและบริวารเหมือนต้นไม้ ๔ ชนิด คือ ศีล/ทฤษฎี, กัลยาณธรรม/บาปธรรม
- [ฉบับหลวง ๒๑/๒๑๑] บริษัทผู้ทำร้ายบริษัท ๔ จำพวก คือผู้ทฤษฎี มีธรรมอันลามก
- [ฉบับหลวง ๒๒/๑๕๘] ผู้ไม่มีศรัทธา ๑ เป็นผู้ทฤษฎี ๑ เป็นผู้ได้สดับน้อย ๑ เป็นผู้เกียจคร้าน ๑ เป็นผู้มึปัญญาทราวม ๑ ย่อมถึงความครั่นคร้าม
- [ฉบับหลวง ๒๔/๒๒๐] ผู้มีศีลยอมเป็นผู้บริบูรณ์ ผู้ทฤษฎียอมไม่เป็นผู้บริบูรณ์
- [ฉบับหลวง ๒๕/๑๗๐] โทษแห่งศีลวิบัติของบุคคลผู้ทฤษฎี ๕ ประการ

ปาปมิตโต
มีมิตรเลวทราม
กฺลฺยาณมิตโต
มีมิตรดีงาม

ศึกษาตามผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา เรียกว่า กัลยาณมิตร

[ฉบับหลวง ๒๓/๑๔๔]...ดูกรพยัคฆปัชชะ ธรรม ๔ ประการนี้
[ฉบับหลวง ๒๓/๑๔๕]...ดูกรพราหมณ์ ธรรม ๔ ประการนี้
ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขในปัจจุบันแก่กุลบุตร
(บุตรผู้มีตระกูล บุตรแห่งสกุล) ๔ ประการเป็นใจนคือ อุฏฐาน
สัมปทา ๑ อรัทขสัมปทา ๑ กัลยาณมิตตตา ๑ สมชีวิตา ๑ ฯ...

ดูกรพยัคฆปัชชะ ก็กัลยาณมิตตตาเป็นใจน กุลบุตรใน
โลกนี้ อยู่อาศัยในบ้านหรือนิคมใด ย่อมดำรงตน เจริญ สัน
สนทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้น ซึ่งเป็นคฤหบดี หรือบุตร
คฤหบดี เป็นคนหนุ่มหรือคนแก่ ผู้มีสมาจาร(การประพฤติชอบ)
บริสุทธ์ ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา ศึกษาศรัทธา
สัมปทา(ความถึงพร้อมด้วยศรัทธา)ตามผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา
ศึกษาศีลสัมปทาตามผู้ถึงพร้อมด้วยศีล ศึกษาจาคสัมปทาตาม
ผู้ถึงพร้อมด้วยจาคะ ศึกษาปัญญาสัมปทาตามผู้ถึงพร้อมด้วย
ปัญญา ดูกรพยัคฆปัชชะนี้เรียกว่ากัลยาณมิตตตา ฯ...

ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา คិត จาคะ ปัญญา จะไปเพื่อประโยชน์ความสุขในภพหน้า

[ฉบับหลวง ๒๓/๑๔๔]... ดูกรพยัคฆปัชชะ ธรรม ๔ ประการนี้
 ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขในภพหน้าแก่กุลบุตร
 ธรรม ๔ ประการเป็นไฉน คือ สัทธาสัมปทา ๑ สิลสัมปทา ๑
 จาคสัมปทา ๑ ปัญญาสัมปทา ๑ ฯ

ดูกรพยัคฆปัชชะ ก็สัทธาสัมปทาเป็นไฉน กุลบุตรในโลก
 นี้มีศรัทธาคือ เชื่อพระปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคตว่า แม้
 เพราะเหตุนี้ๆ พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น เป็นผู้ไกลจากกิเลส
 ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและ
 จรรยา(ความประพฤติ) เป็นผู้ไปแล้วด้วยดี เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่ม
 แจ่ม เป็นผู้สามารถฝึกคนที่ควรฝึกอย่างไม่มีใครยิ่งกว่า เป็นครู
 ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น เป็นผู้เบิกบานแล้ว
 เป็นผู้จำแนกธรรม ดูกรพยัคฆปัชชะนี้เรียกว่าสัทธาสัมปทา ฯ

ดูกรพยัคฆปัชชะ สิลสัมปทาเป็นไฉน กุลบุตรในโลกนี้
 เป็นผู้งดเว้น จากปาณาติบาต จากการลักทรัพย์ จากการประพฤติ
 ผิดในกาม จากการพูดเท็จ เป็นผู้งดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ
 สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ดูกรพยัคฆปัชชะ
 นี้เรียกว่าสิลสัมปทา ฯ

ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา คិត จาคะ ปัญญา เป็นไปเพื่อประโยชน์ความสุขในภพหน้า

[ฉบับหลวง ๒๓/๑๔๔]... ดูกรพัยคัมภีชชะ ก็จาคสัมปทาเป็นใจน
กุกบุตรในโลกันนี้ มีจิตปราศจากมลทินคือความตระหนี่ อยู่
ครองเรือน มีจาคะอันปล่อยแล้ว มีฝ่ามือชุ่ม ยินดีในการสละ
ควรแก่การขอ ยินดีในการจำแนกทาน ดูกรพัยคัมภีชชะนี้
เรียกว่าจาคสัมปทา ฯ

ดูกรพัยคัมภีชชะ ก็ปัญญาสัมปทาเป็นใจน กุกบุตรใน
โลกันนี้ เป็นผู้มีปัญญา คือ ประกอบด้วยปัญญาที่เห็นความเกิด
และความดับ เป็นอริยะ(ผู้ประเสริฐ) ซ้ำแรกกิเลสให้ถึงความสิ้น
ทุกข์โดยชอบ ดูกรพัยคัมภีชชะ นี้เรียกว่าปัญญาสัมปทา

ดูกรพัยคัมภีชชะ ธรรม ๔ ประการนี้แล ย่อมเป็นไปเพื่อ
ประโยชน์เพื่อความสุขในภพหน้าแก่กุกบุตร ฯ

ความถึงพร้อม ๘ ประการ นำประโยชน์ในปัจจุบันและสุขในภายหน้า

[ฉบับหลวง ๒๓/๑๗๒] ดูกรภิกษุทั้งหลาย สัมปทา(ความถึงพร้อม) ๘ ประการนี้...

[ฉบับหลวง ๒๓/๑๗๓] ดูกรภิกษุทั้งหลาย สัมปทา ๘ ประการนี้ ... ๘ ประการเป็นไฉน คือ ๑. ฐานสัมปทา(ความถึงพร้อมด้วยความหมั่น) ๑. อารักขสัมปทา(ความถึงพร้อมด้วยการรักษาคุ้มครอง) ๑. กัลยาณมิตรตตา(ความเป็นผู้มีมิตรดี) ๑. สมชีวิตา(ความเป็นอยู่เหมาะสม) ๑. สัทธาสัมปทา ๑. ศีลสัมปทา ๑. จาคสัมปทา ๑. ปัญญาสัมปทา ๑. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สัมปทา ๘ ประการนี้แล ฯ ...ธรรม ๘ ประการดังกล่าวนี้ ของผู้ครองเรือน ผู้มีศรัทธาอันพระพุทธเจ้าผู้มีพระนาม อันแท้จริง ตรัสว่านำสุขมาให้ในโลกทั้งสอง คือ ประโยชน์ในปัจจุบันนี้และความสุขในภายหน้า บุญ คือ จาคะนี้ ย่อมเจริญแก่ฤกษ์ดี ด้วยประการฉะนี้ ฯ

เสพคบ นั่งใกล้ ประพฤติตาม “มิตรดี สหายดี เพื่อนดี” บำเพ็ญศีลให้สมบูรณ์ได้

[ฉบับหลวง ๒๒/๓๓๘] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้มีมิตรลามก มีสหายลามก มีเพื่อนฝูงลามก เสพ คบ เข้าไปนั่งใกล้มิตรลามก และประพฤติตามมิตรลามกเหล่านั้นอยู่ จักบำเพ็ญธรรม คือ อภิสมา(ความประพฤติดี) จาริกวัตร(การปฏิบัติ)ให้บริบูรณ์ ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่จะมีได้ ภิกษุไม่บำเพ็ญธรรม คือ อภิสมาจาริกวัตรให้บริบูรณ์แล้ว จักบำเพ็ญเสขธรรม(ธรรมของผู้ยังต้องศึกษา)ให้บริบูรณ์ ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่จะมีได้ ไม่บำเพ็ญเสขธรรมให้บริบูรณ์แล้ว จักบำเพ็ญศีลทั้งหลายให้บริบูรณ์ ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่จะมีได้ ไม่บำเพ็ญศีลทั้งหลายให้บริบูรณ์แล้ว จักละกามราคะ (ความกำหนัดพอใจทางกาม) รูปราคะ หรืออรูปราคะ ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่จะมีได้ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนฝูงดี เสพ คบ เข้าไปนั่งใกล้มิตรดี และประพฤติตามมิตรเหล่านั้นอยู่ จักบำเพ็ญธรรม คือ อภิสมาจาริกวัตรให้บริบูรณ์ ข้อนี้ย่อมเป็นฐานะที่จะมีได้ บำเพ็ญธรรม คือ อภิสมาจาริกวัตรให้บริบูรณ์แล้ว จักบำเพ็ญเสขธรรมให้บริบูรณ์ ข้อนี้ย่อมเป็นฐานะที่จะมีได้

บำเพ็ญเสขธรรมให้บริบูรณ์แล้ว จักบำเพ็ญศีลทั้งหลายให้
บริบูรณ์ ข้อนี้ย่อมเป็นฐานะที่จะมีได้ บำเพ็ญศีลให้บริบูรณ์แล้ว
จักละกามราคะ รูปราคะหรืออรุปราคะ ข้อนี้ย่อมเป็นฐานะที่จะ
มีได้ ฯ

โรคทรัพย์ที่เกิดโดยชอบ

ยอมเสื่อม/ยอมเจริญ < ประการ

[ฉบับหลวง ๒๓/๑๔๔]...ดูกรพัยคัมภีชชะ โรคทรัพย์ที่เกิดโดยชอบอย่างนี้แล้ว ย่อมมีทางเสื่อม ๔ ประการ คือ เป็นนักเลงหญิง ๑ เป็นนักเลงสุรา ๑ เป็นนักเลงการพนัน ๑ มีมิตรชั่ว สหายชั่ว เพื่อนชั่ว ๑..

ดูกรพัยคัมภีชชะ โรคทรัพย์ที่เกิดโดยชอบอย่างนี้แล้ว ย่อมมีทางเจริญ ๔ ประการ คือ ไม่เป็นนักเลงหญิง ๑ ไม่เป็นนักเลงสุรา ๑ ไม่เป็นนักเลงการพนัน ๑ มีมิตรดี สหายดี เพื่อนดี ๑...

ผู้มีมิตรชั่ว/มิตรดี เป็น/ไม่เป็นความเสื่อม

[ฉบับหลวง ๒๔/๖๗]...ดูกรสาริบุตร คำว่าบุคคลผู้มีมิตรช้านี้ เป็นความเสื่อม คำว่าบุคคลไม่มีหิริ(ความละอายต่อบาปอกุศล) ...ผู้ไม่มีโอตตปัปะ(เกรงกลัวต่อบาปอกุศล) ... ผู้เกียจคร้าน ... ผู้มี ปัญญาทราวม ... ผู้มักโกรธ ... ผู้ผูกโกรธ ...ผู้มีความปรารถนา ลามก ... ผู้มีมิตรชั่ว... ผู้เป็นมิจฉาทิฐิ(ความเห็นผิด)นี่เป็นความ เสื่อม ฯ...

ดูกรสาริบุตร คำว่าบุคคลผู้มีศรัทธานี้ ไม่ใช่ความเสื่อม คำว่าบุคคลผู้มีหิริ ...ผู้มีโอตตปัปะ ... ผู้ปรารถนาคความเพียร ... ผู้มีปัญญา ... ผู้ไม่มักโกรธ ...ผู้ไม่ผูกโกรธ ... ผู้มีความปรารถนา น้อย ... ผู้มีคนดีเป็นมิตร ... ผู้เป็นสัมมาทิฐิ(ความเห็นชอบ ถูกต้อง)นี้ ไม่ใช่ความเสื่อม ฯ

ทุศีล/มีศีล...เจริญงอกงามในธรรมวินัย ไม่เป็น/เป็นฐานะที่มีได้

[ฉบับหลวง ๒๔/๘๒] ครั้งนั้นแล ท่านพระอานนท์เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับถวายบังคมแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้ว พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกะท่านพระอานนท์ว่า ดูกรอานนท์ ภิกษุเป็นผู้ไม่มีศรัทธา จักถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ในธรรมวินัยนี้ ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่จะมีได้ ภิกษุเป็นผู้ทุศีล ... ภิกษุเป็นผู้มีการสดับ(ฟังธรรม)น้อย ... ภิกษุเป็นผู้ว่ายาก ... ภิกษุเป็นผู้มีมิตรชั่ว ... ภิกษุเป็นผู้เกียจคร้าน ... ภิกษุเป็นผู้มีสติเลอะเลือน ... ภิกษุเป็นผู้ไม่สันโดษ ... ภิกษุเป็นผู้มีความปรารถนาลามก ... ภิกษุเป็นผู้มีความเห็นผิด จักถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ในธรรมวินัยนี้ ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่จะมีได้ ดูกรอานนท์ ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการนี้แล จักถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ในธรรมวินัยนี้ ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่จะมีได้ ๑ ดูกรอานนท์ ภิกษุเป็นผู้มีศรัทธา จักถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ในธรรมวินัยนี้ ข้อนี้จึงเป็นฐานะที่มีได้ ภิกษุเป็นผู้มีศีล ... ภิกษุเป็นพหูสูตทรงไว้ซึ่งสุตะ ...* ภิกษุเป็นผู้มีมิตรดีงาม ... ภิกษุเป็นผู้ปรารถนาคความเพียร ... ภิกษุเป็นผู้มีสติตั้งมั่น ... ภิกษุเป็นผู้สันโดษ ... ภิกษุเป็นผู้มีความปรารถนาลมกน้อย ... ภิกษุเป็นผู้มีความเห็นชอบ จักถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ในธรรมวินัยนี้ ข้อนี้จึงเป็นฐานะที่มีได้ ดูกรอานนท์ ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการนี้แล จักถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ในธรรมวินัยนี้ ข้อนี้เป็นฐานะที่มีได้ ๑

* ภิกษุเป็นผู้ว่าง่าย

พุทธภาษิต

สรุป ธรรมเป็นเหตุให้อายุยืน ๗ ประการ

- เป็นผู้ทำความสบายแก่ตนเอง ๑
 - เจริญสมาธิและมีความสบายในสมาธิ
- รู้จักประมาณในสิ่งที่สบาย ๑
 - ทำความสบายแต่พอควร โดยเฉพาะเวลาเจ็บป่วย
- บริโภคสิ่งที่ย่อยง่าย ๑
 - งดกินเนื้อสัตว์/อาหารที่ย่อยยาก และเดินจงกรมย่อยอาหาร
- เป็นผู้เที่ยวในกาลสมควร ๑
 - งดการเที่ยวกลางคืน
- เป็นผู้ประพฤติเพียงดังพรหม ๑
 - เจริญมรรค ๘ (ความเห็นชอบ ความคิดชอบ วาจาชอบ การงานชอบ อาชีพชอบ ความเพียรชอบ การระลึกชอบ ความตั้งใจมั่นชอบ) ประพฤติพรหมจรรย์ และ ละเว้นการประพฤติดิฉันในกาม
- เป็นผู้มึศีล ๑
 - ละ เว้นขาด ละอายในการฆ่าสัตว์ เอ็นดูอนุเคราะห์แก่กฏลในสัตว์ทั้งปวง
- มีมิตรดีงาม ๑
 - คบหา เจริญ สันทนากับผู้ถึงพร้อมด้วย ศรัทธา ศีล จาคะ และ ปัญญา

พุทธภาษิต

อายุยืน

ผู้ให้โภชนะ ชื่อว่าให้อายุ

ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งอายุ(อายุยืน)

[ฉบับหลวง ๒๑/๕๘] ครั้งนั้นแล อนาถปิณฑิกคฤหบดีเข้าไปเฝ้า พระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้ว นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้าง หนึ่ง ครั้นแล้ว พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดูกรคฤหบดี อริยสาวกผู้ ให้โภชนะ(ของกิน) ชื่อว่ายอมให้ฐานะ ๔ ประการแก่ปฏิคาหก (ผู้รับ ปฏิคาหก) ฐานะ ๔ ประการเป็นไฉน คือ ให้อายุ วรรณะ สุขะ พละ ครั้นให้อายุแล้ว ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งอายุ(อายุสุส ภาติ โหติ)อันเป็นทิพย์หรือเป็นของมนุษย์ ครั้นให้วรรณะแล้ว ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งวรรณะอันเป็นทิพย์หรือเป็นของมนุษย์ ครั้นให้สุขแล้ว ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งสุขอันเป็นทิพย์หรือเป็น ของมนุษย์ ครั้นให้พละแล้ว ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งพละอันเป็น ทิพย์หรือเป็นของมนุษย์ ดูกรคฤหบดี อริยสาวกเมื่อให้โภชนะ ชื่อว่ายอมให้ฐานะ ๔ ประการนี้แก่ปฏิคาหก ฯ

ผู้ใดยอมให้โภชนะโดยเคารพ ตามกาลอันควร แก่ท่าน ผู้สำรวจม บริโภคโภชนะที่ผู้อื่นให้เป็นอยู่ ผู้นั้นชื่อว่าให้ฐานะทั้ง ๔ คือ อายุ วรรณะ สุขะ และพละ นรชนผู้มีปรกติ ให้อายุ วรรณะ สุขะ พละ ย่อมเป็นผู้มีอายุยืน(ทิมาเย) มีบริวาร ยศ ในที่ที่ตน เกิดแล้ว ฯ

[ฉบับหลวง ๒๑/๕๙] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ทายกผู้ให้โภชนะ ชื่อว่า
ย่อมให้ฐานะ ๔ ประการแก่ปฏิคาหก ๔ ประการเป็นไฉน คือให้
อายุ วรรณะ สุขะ พละ ครั้นให้อายุแล้ว ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่ง
อายุอันเป็นทิพย์หรือเป็นของมนุษย์...

ผู้ให้โทษนะ ชื่อว่าให้อายุ วรรณะ สุข กำลัง ปฏิภาณ ย่อมอายุยืน มียศ

[ฉบับหลวง ๒๒/๓๗] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ทายกผู้ให้โทษนะเป็นทาน ชื่อว่าให้ฐานะ ๕ อย่างแก่ปฏิบัติหก ๕ อย่างเป็นไฉน คือ ให้อายุ ๑ ให้วรรณะ ๑ ให้สุข ๑ ให้กำลัง ๑ ให้ปฏิภาณ(แตกฉาน แจ่มแจ้ง) ๑ ครั้นให้อายุแล้วย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งอายุ ทั้งที่เป็นทิพย์ ทั้งที่เป็นมนุษย์ ครั้นให้วรรณะแล้ว ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งวรรณะ ทั้งที่เป็นทิพย์ทั้งที่เป็นมนุษย์ ครั้นให้สุขแล้ว ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งสุข ทั้งที่เป็นทิพย์ทั้งที่เป็นมนุษย์ ครั้นให้กำลังแล้ว ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งกำลัง ทั้งที่เป็นทิพย์ทั้งที่เป็นมนุษย์ ครั้นให้ปฏิภาณแล้ว ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งปฏิภาณ ทั้งที่เป็นทิพย์ทั้งที่เป็นมนุษย์ ดูกรภิกษุทั้งหลาย ทายกผู้ให้โทษนะเป็นทาน ชื่อว่าให้ฐานะ ๕ อย่างนี้แล ฯ

ปราชญ์ผู้มีปัญญา ให้อายุย่อมได้อายุ ให้กำลังย่อมได้กำลัง ให้วรรณะย่อมได้วรรณะ ให้ปฏิภาณย่อมได้ปฏิภาณ ให้สุขย่อมได้สุข ครั้นให้อายุ กำลัง วรรณะ สุข และปฏิภาณแล้ว จะเกิดในที่ใดๆ ย่อมเป็นผู้มีอายุยืน มียศ ฯ

[ฉบับหลวง ๒๒/๔๔] พระผู้มีพระภาค ได้ตรัสกะอุคคเทพบุตรด้วย
พระคาถาความว่า ผู้ให้ของที่พอใจ ย่อมได้ของที่พอใจ ผู้ให้ของ
ที่เลิศ ย่อมได้ของที่เลิศ ผู้ให้ของที่ดี ย่อมได้ของที่ดี และผู้ให้
ของที่ประเสริฐ ย่อมเข้าถึงสถานที่ประเสริฐ นรชนใดให้ของที่
เลิศ ให้ของที่ดี และให้ของที่ประเสริฐ นรชนนั้นจะบังเกิด ณ ที่
ใดๆ ย่อมมีอายุยืน(ที่หมาย) มียศ ดังนี้ ฯ

โภคะ ยศพร้อมด้วยญาติมิตรสหาย รักษาอายุให้ยั่งยืน ตายแล้วไปสุคติ เป็นธรรมที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ หาได้ยากในโลก

[ฉบับหลวง ๒๑/๖๑] ครั้งนั้นแล ท่านอนาถปิณฑิกคฤหบดีเข้าไป
เฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้ว นั่ง ณ ที่ควรส่วน
ข้างหนึ่ง ครั้นแล้ว พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า ดูกรคฤหบดี ธรรม ๔
ประการนี้ น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ หาได้ยากในโลก ธรรม
๔ ประการเป็นไฉน คือ ขอโภคะ(สมบัติ)จงเกิดขึ้นแก่เราโดยทาง
ธรรม นี่เป็นธรรมประการที่ ๑ อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ
หาได้ยากในโลก เราได้โภคะทั้งหลายโดยทางธรรมแล้ว ขอยศ
จงเฟื่องฟูแก่เราพร้อมด้วยญาติและมิตรสหาย นี่เป็นธรรม
ประการที่ ๒ อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ หาได้ยากในโลก
เราได้โภคะทั้งหลายโดยทางธรรมแล้ว ได้ยศพร้อมด้วยญาติ
และมิตรสหายแล้ว ขอเราจงเป็นอยู่ยาวนาน จงรักษาอายุให้
ยั่งยืน(ที่มมาอยู่) นี่เป็นธรรมประการที่ ๓ อันน่าปรารถนา น่าใคร่
น่าพอใจ หาได้ยากในโลก เราได้โภคะทั้งหลายโดยทางธรรม
แล้ว ได้ยศพร้อมด้วยญาติและมิตรสหายแล้วเป็นอยู่ยาวนาน รักษา
อายุให้ยั่งยืนแล้ว เมื่อตายแล้ว ขอเราจงเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์
นี่เป็นธรรมประการที่ ๔ อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ หา

ได้ยากในโลก ดูกรคฤหบดี ธรรม ๔ ประการนี้แล นำปรารถนา
นำใคร่ นำพอใจ หาได้ยากในโลก ฯ

ดูกรคฤหบดี ธรรม ๔ ประการ ย่อมเป็นไปเพื่อให้ได้ธรรม
๔ ประการนี้ อันนำปรารถนา นำใคร่ นำพอใจ หาได้ยากในโลก
ธรรม ๔ ประการเป็นไฉน คือ สัทธาสัมปทา ๑ สीलสัมปทา ๑ จาก
สัมปทา ๑ ปัญญาสัมปทา ๑ (ความถึงพร้อมด้วย ศรัทธา ศील จาคะ
และปัญญา)...

ไม่ตั้งอยู่ในธรรม...อายุสั้น..อาพาธมาก ตั้งอยู่ในธรรม...อายุยืน..อาพาธน้อย

ธรรมิกสูตร [ฉบับหลวง ๒๑/๗๐] ดูกรภิกษุทั้งหลาย สมัยใด พระราชาเป็นผู้ไม่ตั้งอยู่ในธรรม สมัยนั้น แม้พวกข้าราชการ ก็เป็นผู้ไม่ตั้งอยู่ในธรรม เมื่อพวกข้าราชการไม่ตั้งอยู่ในธรรม สมัยนั้น แม้พราหมณ์และคฤหบดี ก็เป็นผู้ไม่ตั้งอยู่ในธรรม เมื่อพราหมณ์และคฤหบดีไม่ตั้งอยู่ในธรรม สมัยนั้น แม้ชาวนิคมและชาวชนบท ก็เป็นผู้ไม่ตั้งอยู่ในธรรม*พระจันทร์และพระอาทิตย์ย่อมหมุนเวียนไม่สม่ำเสมอ เมื่อพระจันทร์และพระอาทิตย์หมุนเวียนไม่สม่ำเสมอ หมู่ดาวนักษัตรก็ย่อมหมุนเวียนไม่สม่ำเสมอ เมื่อคืนและวันหมุนเวียนไม่สม่ำเสมอ เดือนหนึ่งและกึ่งเดือนก็หมุนเวียนไม่สม่ำเสมอ เมื่อเดือนหนึ่งและกึ่งเดือนหมุนเวียนไม่สม่ำเสมอ ฤดูและปีก็ย่อมหมุนเวียนไม่สม่ำเสมอ เมื่อฤดูและปีหมุนเวียนไม่สม่ำเสมอ ลมย่อมพัดไม่สม่ำเสมอ เมื่อลมพัดไม่สม่ำเสมอ ลมก็เดินผิดทางไม่สม่ำเสมอ ย่อมพัดเวียนไป เมื่อลมเดินผิดทางไม่สม่ำเสมอ พัดเวียนไป เทวดาย่อมกำเริบ เมื่อเทวดากำเริบ ฝนย่อมไม่ตกต้องตามฤดูกาล เมื่อฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าทั้งหลายก็สุกไม่เสมอกัน ดูกรภิกษุทั้งหลาย มนุษย์ผู้บริโภคข้าวที่สุกไม่เสมอกัน ย่อมเป็นผู้มีอายุน้อย(อุปายุก) มีผิวพรรณเศร้าหมอง มีกำลังน้อย มีอาพาธมาก(พหุพาธา) ดูกรภิกษุทั้งหลาย สมัยใด พระราชา

* เมื่อชาวนิคมและชาวชนบทไม่ตั้งอยู่ในธรรม

เป็นผู้ตั้งอยู่ในธรรม สมัยนั้น แม้ข้าราชการก็ยอมเป็นผู้ตั้งอยู่ใน
 ธรรม เมื่อข้าราชการตั้งอยู่ในธรรม สมัยนั้น แม้พราหมณ์และ
 คฤหบดีก็เป็นผู้ตั้งอยู่ในธรรม เมื่อพราหมณ์และคฤหบดีตั้งอยู่
 ในธรรม สมัยนั้น แม้ชาวนิคมและชาวชนบท ก็ยอมเป็นผู้ตั้งอยู่
 ในธรรม เมื่อชาวนิคมและชาวชนบทเป็นผู้ตั้งอยู่ในธรรม
 พระจันทร์ และพระอาทิตย์ก็ยอมหมุนเวียนสม่ำเสมอ เมื่อ
 พระจันทร์และพระอาทิตย์หมุนเวียนสม่ำเสมอ กัน หมู่ดาว
 นักษัตรก็ยอมหมุนเวียนสม่ำเสมอ เมื่อหมู่ดาวนักษัตรหมุนเวียน
 สม่ำเสมอ คินและวันก็ยอมหมุนเวียนสม่ำเสมอ เมื่อคินและวัน
 ย่อมหมุนเวียนสม่ำเสมอ เดือนหนึ่งและกึ่งเดือนก็ยอม
 หมุนเวียนสม่ำเสมอ กัน เมื่อเดือนหนึ่งและกึ่งเดือนหมุนเวียน
 สม่ำเสมอ ฤดูและปีก็ยอมหมุนเวียนไปสม่ำเสมอ เมื่อฤดูและปี
 หมุนเวียนไปสม่ำเสมอ กัน ลมย่อมพัดสม่ำเสมอ เมื่อลมพัด
 สม่ำเสมอ ลมย่อมพัดไปถูกทาง เมื่อลมพัดไปถูกทาง เทวดาย่อม
 ไม่กำเริบ* ฝนย่อมตกต้องตามฤดูกาล เมื่อฝนตกต้องตามฤดูกาล
 ข้าวกล้าก็สุกเสมอกัน ดูกรภิกษุทั้งหลาย มนุษย์ผู้บริโภคข้าวกล้า
 ที่สุกเสมอกัน ย่อมมีอายุยืน (ที่ขมายุก) มีผิวพรรณดี มีกำลัง และ
 มีอาพาธน้อย(อุปปาพาธา) ฯ

* เมื่อเทวดาไม่กำเริบ

พุทธภาษิต

พระสูตรเพิ่มเติม: ย่อยง่าย ย่อยไปด้วยดี

[ฉบับหลวง ๕/๖๕]...พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรภิกษุจนะ ทั่วโลกนี้ พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ทั่วทุกหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์เทวดาและมนุษย์ เราไม่เคืองเห็นบุคคลผู้ที่บริโภคบ่น้ำ อ้อย (คุพี ปริภุตุโต กินก้อนน้ำอ้อยที่เคี้ยวจนแห้งเป็นแผ่นกลม ๆ) นั้น แล้วจะให้ย่อยได้ดี (สมมาปริณาม) นอกจากตถาคตหรือสาวกของตถาคต ดูกรภิกษุจนะ ถ้าเช่นนั้น เธอจงทิ้งบ่น้ำอ้อยนั้นเสียในสถานที่อันปราศจากของเขียวสด หรือจึ่งเทเสียในน้ำซึ่งปราศจากตัวสัตว์...

[ฉบับหลวง ๕/๖๖] ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคเสด็จพระพุทธานินผ่านระยะทางโดยลำดับ เสด็จถึง พระนครราชคฤห์แล้ว ทราบว่า พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระเวฬุวันวิหาร อันเป็นสถานที่ พระราชทานเหยื่อแก่กระแต เขตพระนครราชคฤห์นั้น ครั้งนั้น ในพระนครราชคฤห์ มีบ่น้ำอ้อย มาก ภิกษุทั้งหลายจึงเฝ้าว่า ผู้ไม่อาพาธ จึงไม่ฉันบ่น้ำอ้อย แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่ พระผู้มีพระภาค. พระผู้มีพระภาคตรัสอนุญาตแก่ภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบ่น้ำอ้อยแก่ภิกษุผู้อาพาธ และบ่น้ำอ้อยละลายน้ำแก่ภิกษุผู้ไม่อาพาธ.

(หมายความว่า ภิกษุในธรรมวินัย ฉันวันละ ๑ มื้อ รู้ประมาณในการโภชนะ (โภชนเมตตัตถุญฺญ) เท่านั้น จึงควรกินบ่น้ำอ้อยละลายน้ำ จึงย่อยได้ดี เพราะไม่กินมากเกินไป ถ้าไม่รู้ประมาณในการกิน ๆ บ่น้ำอ้อยมากเกินไป จะไม่ย่อยไปด้วยดี ย่อยยาก ซึ่งเป็นเหตุให้อายุสั้น เพราะเพิ่มโอกาส อ้วนลงพุง เป็นโรคเบาหวาน ความดันสูง เป็นต้น

ธาตุไฟ คือ ธาตุที่เป็นเหตุ ให้อาหารย่อยไปด้วยดี

[ฉบับหลวง ๑๔/๖๘๖] ดุกรภิกษุ ก็เตโชธาตุ(ธาตุไฟ)เป็นไฉน คือ เตโชธาตุภายในก็มี ภายนอกก็มี ก็ เตโชธาตุภายในเป็นไฉน ได้แก่สิ่ง ที่อบอุ่น ถึงความร่ำร้อน กำหนดได้มีในตน อาศัยตน คือ ธาตุที่เป็น เครื่องยังกายให้อบอุ่น ยังกายให้ทรุดโทรม ยังกายให้กระวนกระวาย และธาตุที่ เป็นเหตุให้ของที่กิน ที่ดื่ม ที่เคี้ยว ที่ลิ้มแล้วถึงความย่อยไป ด้วยดี(สมมาปริณาม) หรือแม้ สิ่งอื่นไม่ว่า ชนิดใดๆ ที่อบอุ่น ถึงความ ร่ำร้อนกำหนดได้ มีในตน อาศัยตน นี้เรียกว่า เตโชธาตุภายใน ก็ เตโชธาตุทั้งภายใน และภายนอก นี้แล เป็นเตโชธาตุทั้งนั้น พึงเห็น เตโชธาตุนั้นด้วย ปัญญาชอบตามความเป็นจริงอย่างนี้ว่า นั่นไม่ใช่ ของเรา ไม่ใช่เรา ไม่ใช่อัตตาของเรา ครั้นเห็นแล้ว จะเบื่อหน่าย เตโชธาตุ และจะให้จิตคลายกำหนดเตโชธาตุได้ ฯ

ข้าวยาสาที่เหลือจากการบูชา ขับด้วยคาถา ไม่ย่อยไปโดยดี

[ฉบับหลวง ๑๕/๖๖๒] พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เราไม่บริโภคโภชนะที่ขับด้วยคาถา ดูกรพราหมณ์ นั่นไม่ใช่ธรรมของผู้พิจารณาอยู่ พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ย่อมบรรเทาโภชนะที่ขับด้วยคาถา ดูกรพราหมณ์ เมื่อธรรมมีอยู่ นั่นเป็นความประพฤติ หนึ่ง ท่านจงบำรุงพระชีนาสพทั้งสี่ผู้แสวงหาคุณอันใหญ่ ผู้มีความคะนองอันสงบแล้ว ด้วยสิ่งอื่นคือข้าวน้ำ เพราะว่าการบำรุงนั้นย่อมเป็นเขตของผู้มุ่งบุญ ฯ

[ฉบับหลวง ๑๕/๖๖๓] ลำดับนั้น สุนทริกภวาทวาชพราหมณ์กราบทูลว่า ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ถ้าเช่นนั้นข้าพระองค์จะให้ปายาสอันเหลือจากการบูชาให้แก่ใคร ฯ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรพราหมณ์ เรายังไม่เคยเห็นบุคคลในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์เทวดาและมนุษย์ ซึ่งจะบริโภคปายาส(ข้าวที่หุงเจือด้วยน้ำมันและน้ำตาล) ที่เหลือจากการบูชาแล้ว จะพึงถึงความย่อยไปโดยชอบ(สมมาปริณามิ) นอกจากตถาคตหรือสาวกของตถาคต ดูกรพราหมณ์ ถ้าอย่างนั้นท่านจงทิ้งปายาสอันเหลือจากการบูชา นั้น ณ ที่ปราศจากของเขียว หรือทิ้งให้จมลงไปใต้น้ำที่ไม่มีตัวสัตว์ ฯ

หมายความว่า ผู้ไม่ใช่สาวกของตถาคต (ผู้ไม่ได้ฟังคำสอน
พระพุทธเจ้า) ซึ่งไม่ได้กินวันละ ๑ มื้อ ไม่รู้ประมาณในโภชนะ กิน
ปายาส หรือข้าวเปียกเจือนมและน้ำตาล จะไม่ย่อยไปโดยดี โดยเฉพาะข้าวเปียกฯ ที่เหลือค้างจากการบูชา(เก็บไว้นาน)

พุทธวจน (ธรรมวินัยจากพุทธโอษฐ์) พระไตรปิฎก ฉบับบาลีสยามรัฐ ฉบับหลวง

มูลนิธิพุทธโฆษาจารย์
www.buddhakos.org

www.etipitaka.com
โปรแกรมตรวจหาและเทียบเคียง
พุทธวจนจากพระไตรปิฎก

ศูนย์บริการมัลติมีเดีย
http://media.watnapahpong.org

กลุ่มพุทธโอษฐ์
www.buddhaoat.org

<http://Watnapp.com>

(คำถามที่พบบ่อย)

YouTube: พุทธวจน faq ...

“กายลำบาก ตาล้าบาก ใจเศร้าหมอง ทำอย่างไรดี?”

“คิดฟุ้งซ่าน?” “ไม่มีความสุขในชีวิตเลย”

“ซึมเศร้า เหงาเซ็ง” “มักโกรธ ซี้โมโห?” ฯลฯ

หากกำลังเผชิญกับเรื่องราวในชีวิตเหล่านี้

ขอเชิญค้นหาคำตอบจากพุทธภาสิต

ตถาคตภาสิตา

อานาปานสติสมาธิ

แสดงธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว โดย
ผศ. น.พ. สมเกียรติ แสงวัฒนาโรจน์ และคณะ

(Somkiat.s@chula.ac.th)

ทุกวันพุธ เวลา 11.00-12.30 น.

ณ ห้องฝึกโยคะ Fitness Center ตึกอปร. ชั้น 6 ร.พ.จุฬาลงกรณ์
(ไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ) ติดต่อ คุณขวัญญู 02-256-4184 ต่อ 0

โปรดติดตามหนังสือลำดับต่อไป

ตถาคตภาสิตา

พุทธภาษิต

อปฺปาพาทา

ธรรมเป็นเหตุให้...เจ็บป่วยน้อย

แสดงธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว โดย
สมเกียรติ แสงวัฒนาโรจน์ พ.บ.

Somkiat.s@chula.ac.th 02-256-4291 #0